

ŽELEZAR

Za Pomurje so prispevali

Po podatkih, ki smo jih dobili na občinskem sindikalnem svetu Jesenice, so se v tem tednu k že objavljenim organizacijam, ki so prispevale za v poplavih prizadeto Pomurje, pridružila še naslednja:

Iz svojih skladov so prispevali: Ljubljanska banka — enota Jesenice 1.000,00 din, Bolnica Jesenice 10.000,00 din, osnovna organizacija sindikata mejne milice Jesenice 500,00 din, osnovna organizacija sindikata sodstvenih organov Jesenice 200,00 din, GIP Gradis, centrala in gradbišče Jesenice skupaj 25.000,00 din.

Za prispevek 2 % od svojega čistega enomesečnega dohodka pa so se odločili: Ljubljanska banka — enota Jesenice, postaja Mejne milice Jesenice, gostinsko podjetje Železar, sodstveni organi Jesenice, GIP Gradis — gradbišče Jesenice, Stanovanjsko podjetje Jesenice, trgovsko podjetje Delikatesa, trgovsko podjetje Zarja in Lesno galanterijski obrat Jesenice.

Skupaj je do sedaj v občini iz svojih skladov nakazalo sredstva 12 delovnih in družbenopolitičnih organizacij, 13 organizacij pa se je odločilo za prispevek v višini 2 % enomesečnega čistega zaslužka.

Tudi tajništvo samoupravnih organov Železarne je prejelo prve zapisnike sestankov delovnih skupin na katerih se odločajo o prispevku za Pomurje. Vse delovne skupine, ki so doslej poslale zapisnike so se odločile za dvedodstotni prispevek iz osebnega dohodka. V nekaterih skupinah pa so celo poudarili pripravljenost prispevati še dodatno pomoč, če bo to potrebno.

REMONTNA DELA V VALJARNAH IN PREDELOVALNIH OBRATIH

V zadnji številki Železarja je bila prikazana dejavnost vzdrževalcev na remontih v delovni enoti talilnic. Zaradi celotnega prikaza dela na remontih v Železarni, v tem sestavku obravnavamo še remonte v ostalih delovnih enotah, tako po fizičnem kakor tudi po finančnem obsegu za prvo polletje. Letni plan remontov za leto 1972, je v celoti zajel v valjarnah vse večje remonte že v prvem polletju, tako, da nam v drugem polletju v teh delovnih enotah predvsem ostanejo samo remontni na manjših agregatih. Iz tega razloga so tudi razmeroma visoki stroški remontov v prvem polletju.

Če podrobneje pogledamo posamezne pokazatelje po delovnih enotah je stanje takole:

V delovni enoti valjarne Bela, ki zajema obrate valjarne bluming, valjarne štelke, jeklovlek, linija rezanja in valjarne žice, so vzdrževalci opravili 42.900 ur ali vrednostno 2.483.446,84 din. Od tega so stroški tujih uslug kar 1.919.489,72 din. Za razliko od stroškov uslug v talilnicah so v tej delovni enoti zajeti poleg dela Vatrostalne, tudi

stroški vzdrževalcev, ki so prišli na pomoč vzdrževalcem Železarne. To je predvsem pri remontu valjarne žice. Opravljene ure in stroški po posameznih obratih:

— jeklovlek: 3462 ur, skupni stroški 109.431,54 din, vsi remontni so bili opravljeni z domačimi vzdrževalci;

— valjarne bluming s štelkom in linijo rezanja: 22.681 ur, skupni stroški 1.838.660,49 din, tuje uslug 1.024.968,20 din. Precejšen delež odpade na stare oblikovalne stroje,

kateri smo letos generalno popravili in prestavili na drugo lokacijo.

— valjarne žice: 16.664 ur, skupni stroški 1.515.354,81 din, tuje uslug 884.521,52 din. Tudi tu so poleg uslug Vatrostalne, tudi uslug tujih vzdrževalcev.

Delovna enota valjarne Javornik: na remontih v tej delovni enoti je bilo porabljenih skupno 29.007 ur, skupni stroški znašajo 2.877.616,19 din, od teh je tujih uslug za 1.048.051,95 din. Tudi tu so poleg Vatrostalne sodelovali tuji vzdrževalci. Največji del stroškov odpade na remont valjarne 2400. Za remont te valjarne je bilo porabljenih 23.838 ur, skupni stroški pa znašajo 2.660.090,20 din, od tega tuje uslug 1.024.968,20 din. V ostalih javorniških obratih pa je bilo na remontih porabljenih skupaj 5.169 ur, skupni stroški znašajo 217.525,99 din, od tega tuje uslug 23.083,75 din.

V delovni enoti energija in transport, je bilo na remontih skupno porabljenih 12.700 ur, celotni stroški znašajo 522.946,75 din, od tega tuje uslug 9.816,15 din.

V predelovalnih obratih je bilo opravljenih skupaj 15.514 ur, stroški znašajo 505.952,66 din, od tega tuje uslug 45.278,50 din. Seštevek skupnih stroškov na vseh remontih v Železarni v prvem polletju znaša 21.553.355,87 din. V tej vsoti so zajeti vsi stro-

(Nadalj. na 3. strani)

Črna metalurgija v družbenem načrtu gospodarskega razvoja SFRJ 71 - 75

Srednjeročni plan razvoja Združenja jugoslovanskih železarn

Danes nadaljujemo in zaključujemo sestavek, ki je bil pod tem naslovom objavljen v 37. številki CELIKA, glasila Združenja jugoslovanskih železarn, ki ga je prispevala Mileva STEVANOVIC

Združenje jugoslovanskih železarn je leta 1970 objavilo svoj plan razvoja do leta 1975 (Pogoji razvoja črne metalurgije in orientacijskih projekt razvoja za obdobje od 1971 do 1975 leta, Združenje jugoslovanskih železarn, Beograd, januarja 1970). Po tem dokumentu se predvideva v letu 1975 proizvodnja: surove runde 8.710.000 ton, surovo železo 3.500.000 ton, surovo jeklo 4.800.000 ton in jekleni izdelki 3.450.000 ton.

Po načrtu proizvajalcev, bo razvoj kapacitet usmerjen v koristenje surovinske baze in to potom optimalizacije ka-

pacitet obstoječih železarn do leta 1975, s tem, da se le-ta razvija na osnovi kriterijev ekonomske zaokrožitve in dvigovanja učinkovitosti v vsej jugoslovanski črni metalurgiji. Ocena proizvajalcev je, da bi bilo smotno, da se z razvojem domačih kapacitet železarn zagotovi okrog 80 odstotkov porabe jekla na domačem tržišču.

V pogledu rešitve razširjenosti reprodukcije je ocenjeno, da ta program zahteva 8.893 tisoč din (po cenah iz leta 1968/69), pri čemer je s konstrukcijami financiranja zagotovljenih okrog 67 % potrebnih sredstev. Za »nezagotovljena« sredstva proizvajalci računajo predvsem z izboljšanjem ekonomskega položaja podjetij skozi ustvarjanje ugodnejših pogojev gospodarjenja in s tem krepitve reprodukcijske sposobnosti železarn.

Srednjeročni načrt razvoja črne metalurgije po programu Združenja jugoslovanskih železarn ni istoveten z načrti razvoja posameznih kombinacij, ki so bili urejeni kasneje, in odstopajo v veliki meri po zasnovi in po danih kvantifikacijah od prvotno osvojenih skupnih zamisli. To pa predvsem v pogledu dinamike izgradnje nekaterih velikih objektov, kakor v pogledu kontinuitete nadaljnje izgradnje. Zato je tudi danes težko ugotoviti koliko so individualni načrti proizvajalcev usklajeni z načrtom Združenja jugoslovanskih železarn, še

toliko bolj, ker kombinati nimajo čvrste dinamike srednjeročne izgradnje.

Z individualnimi načrti posameznih železarn je prišlo do odstopanj od prvotne zasnove, kar ima za posledico nesinhroniziran razvoj tako v pogledu posameznih faz proizvodnje, kakor v pogledu negativnega vpliva na materialno bilanco v pogledu povečanja nekaterih bistvenih surovin uvoznega značaja. Po vsem tem sodeč, je prišlo do strnjevanja nalog dolgoročne izgradnje v krajše časovno obdobje in do čvrstejšie orientacije na porabo starega železa.

Obdelava konstrukcije financiranja v duhu novih ustavnih pogojev in določila družbenega načrta, bosta verjetno vplivala na realnejšo postavitev dinamike predvidene izgradnje po individualnih načrtih posameznih železarn in usmeritev podjetij na medsebojne dogovore o izgradnji na osnovi razpoložljivih surovin v državi in realnejše finančne možnosti.

IZGLEDI ZA URESNICITEV DRUŽBENEGA NAČRTA RAZVOJA CRNE METALURGIJE DO LETA 1975

Od začetka obdobja, ki je predmet planskega usmerjanja, je preteklo že leto in pol z gibanji, ki ne dajejo veliko optimizma za uresničitev predvidenega načrta črne metalurgije. Družbeno ekonomska dogajanja obremenjena z dvema devalvacijama, ki sta bili v vmesnem času izvedeni, so doprinesla še nadaljno slabitev ekonomskega položaja

(Nadalj. na 7. str.)

Letos podeljenih 38 štipendij

Na 11. seji odbora za kadre so na predlog kadrovskega sektorja na osnovi razpisa podelili 38 novih štipendij za študijsko leto 1972/73. Predlog kandidatov je pripravila posebna komisija na podlagi testnih rezultatov, učnega uspeha in ostalih kriterijev. Podeljene so bile naslednje štipendije:

— na metalurški fakulteti osm (pet prvi letnik, ena drugi letnik, dve tretji letnik);

— na strojni fakulteti devet (osem prvi letnik, eden tretji letnik);

— na elektro fakulteti dve (ena prvi ena tretji letnik);

— na ekonomski fakulteti štiri (vse prvi letnik);

— na VEKS Maribor dve (obe prvi letnik);

— na FNTK — kemija ena (prvi letnik);

— na FNT — tehnična matematika dve (obe prvi letnik);

— na FNT — fizika ena (prvi letnik);

— tehnična srednja šola — strojni oddelek Jesenice ena (drugi letnik);

— tehnična srednja šola — metalurški oddelek Jesenice štiri (vse prvi letnik);

— tehnična srednja šola — elektro oddelek Kranj štiri (dve prvi, ena drugi in ena tretji letnik).

Skupaj je bilo letos podeljenih 38 štipendij, in sicer 27 za študij na fakultetah, dve za študij na višji šoli in devet za študij na srednjih šolah.

V gostinskem podjetju Železar so za ponovno pripojitev k Železarni

V torek, 29. avgusta, so v gostinskem podjetju Železar delavci z referendumom odločali o ponovni pripojitvi k Železarni. O ponovni pripojitvi GPŽ k Železarni, je namreč že izrekel soglasje delavski svet Železarne na predlog delavskega sveta GP Železar in na podlagi stališča odbora za življinske pogoje in rekreacijo, medtem ko bo pa o tem dokončno sklepal in sprejel potrebne akte o pri-

pojitvi po rezultatu referenduma v gostinskem podjetju.

Na torkovem referendumu v gostinskem podjetju Železar se je od 343 vpisanih delavcev oziroma volivcev odzvalo referendumu 312 delavcev, 16 je bilo opravičeno, 15 pa neupravičeno odsotnih. Za pripojitev k Železarni je glasovalo 249 delavcev, proti 61, dva glasovalna listka pa sta bila neveljavna.

»Ko pride iz mojih rok, ne bo — priznam — niti sodnik niti vojak niti duhovnik; najprej bo človek: vse, kar mora biti človek, bo — v primeru potrebe — znal biti, in naj ga usoda še tako sili, da spremeni svoje mesto, on bo vselej vztrajal na svojem.« (Rousseau)

Danes se po dveh mesecih počitka znova odpirajo šolska vrata in v šolske učilnice se bo naselila mladost, ki ima svoje značilnosti: svojo dinamiko, svojo zrelostno stopnjo, svoje potrebe. To hkrati pomeni, da se potrebe mladega človeka razlikujejo od potreb odraslega človeka in nemalokrat se vsiljuje človeku občutek, da so naše šole večkrat od te naloge, ki pomeni spoznavanje teh potreb in zadovoljevanje teh potreb še vedno preveč odmaknjene. Še vedno je na naših šolah preveč prisotna miselnost pa tudi praksa, ki v pedagoškem režimu šole upošteva samo tisto, kar mora dajati ali uresničevati učencem, ne pa tudi tisto, kar naj bi dajal učitelj. Razumljivo pa je, če šola oziroma učitelj hoče zadovoljevati najbolj temeljne potrebe mlade generacije, potem jih mora tudi dovolj dobro poznati.

SVET BODI KNJIGA IN DEJSTVA UČITELJ

Nedvomno si predvsem mlad človek želi najti svoje mesto v prostoru in času v katerem živi, zato ga mora tudi razumeti. To pa pomeni, da v tem prostoru in času mora prizadeto živeti tudi učitelj, če hoče, da bo učencu dal prepričljive razlage in odgovore. Učitelj ne more biti indiferenten do družbeno ekonomskih in političnih dogajanj v naši družbi, do njenih pretresov, razvojnih gibanj in stremeljenj, da bo lahko deloval v smislu resničnega pedagoga. Prav bi bilo, da ravno ob tem poudarimo tudi to, da vendarle učitelji ne bi smeli pozabiti, da so v službi socialističnih družbenih interesov in da bi morala biti njihova prisotnost v družbenih dogajanjih bolj aktivna in ustvarjalna. To je namreč zelo pomembno, če hoče pedagog zadovoljiti ne samo omenjeno temeljno potrebo mladih, temveč tudi ostale potrebe in sploh uresničevati socialistične vzgojne smotre šole. Med temeljne potrebe mlade generacije sodi tudi naloga »razviti čustvene in razumske sposobnosti ter načine obnašanja, ki naredijo človeka ustvarnega, strokovno sposobnega udeleženca v družbenem delovnem procesu«. Pri tem pa nedvomno ni mišljeno uresničevanje te naloge z mehanskim prenašanjem učne snovi na mlado generacijo, temveč predvsem z uresničevanjem vzgojnih nalog v okviru učnega procesa, kar pomeni predvsem vzgojo navad in zadržanj.

Med ostale potrebe mlade generacije sodijo še »sposobnosti živeti in delati z drugimi, razumeti pomen družine in pogoje za srečno zakonsko življenje, spoznati kako se pridobijo in kako se uporabljajo umske dobrine, spoznavati po-

klice, v katerih se razvite umske dobrine uporabljajo, pridobiti si sposobnosti za dojemanje lepote v naravi in kulturi, usposobiti za ustvarjalno izrabo prostega časa, biti zdrav in telesno razvit itd.« (Iva Šegula) Zelo nazorno pa je na zadovoljevanje potreb odgovoril tudi zakon o osnovni šoli, ki v osnovnih določilih zelo jasno označuje temeljne vzgojne smotre osnovne šole.

Čeprav ni meril, s katerimi bi merili kako šola uresničuje te osnovne vzgojne smotre, lahko na številnih primerih odstopanja mladih sklepamo, da je uresničevanje teh smotrov preveč formalistično, neprizadeto, nekontrolirano in odsotno od temeljnih potreb mlade generacije. Petnajst let je od tega, ko smo začeli z reformo osnovne šole, ki je z vso jasnostjo in družbeno odgovornostjo proklamirala socialistične vzgojne smotre, od osvoboditve pa je minilo 27 let, ko smo se odločili za samoupravno socialistično družbo, za družbeno ureditev v kateri bomo uresničili osvoboditev dela in človeka. V okviru tega so bili seveda grajeni tudi vzgojni smotri naših šol. Za uresničevanje takih smotrov pa razumljivo moramo imeti socialistične učitelje, ki zavestno sodelujejo pri uresničevanju socialističnih, samoupravnih — humanih družbenih odnosov.

Če skozi to razmišljanje poskušamo ocenjevati delo naših šol, potem bomo ob poznavanju vzgojnih smotrov lahko le ugotovili, da šole uresničujejo le nekaj z zakonom predpisanih smotrov, predvsem tistih, ki se nanašajo na posredovanje predpisane učne snovi učencem, medtem ko so ostali smotri prisotni preveč formalistično, ob premajhni družbeni angažiranosti učiteljev. Mnogokrat se na naših šolah preveč pozablja, da vzgoja, izobrazba in pouk, niso trije različni pojavi, temveč različne stvari enotnega družbenega pojava, ki ga na kratko označujemo z izrazom VZGOJA. To pa pomeni, da odnos med poukom in vzgojo ni enostranski — pouk kot pogoj za uspešno vzgojo — temveč obojestranski — tudi vzgoja kot pogoj za uspešen pouk.

Mnogi pedagogi-klasiki, so nemalokrat opozarjali, da je v šolah mnogo preveč poudarka na besedah, Rousseau pa je dejal, »da z našo gostobesednostjo vzgajamo samo brbljavce«. Najbrž to velja v mnogih primerih tudi danes. Učencem trpamo učno snov, pri tem pa največkrat pozabljamo na vzgojo ČLOVEKA. Največkrat pozabimo, da je še tako popolno znanje v rokah nekoga, ki ni predvsem ČLOVEK, lahko nevarno za človeštvo in obratno pozabljamo kot pravi Rousseau v uvodnih mislih, da bo njegov učenec najprej ČLOVEK.

Ko se v pričetku novega šolskega leta v učnih kolektivih pogovarjamo o delovnih načrtih in o pedagoškem režimu, bi morali mnogo več časa in intenzivnih razmišljanj posvetiti tem vprašanjem. Danes je materialni položaj našega šolstva že na taki stopnji, da imamo vse možnosti se pogovarjati o bolj učinkovitem uresničevanju šolskih smotrov, o obveznostih naših šol pri razvijanju socialistične zavesti mlade generacije in seveda mnogo bolj tudi preverjati, tako pri posameznih pedagogih, kakor v šolskih kolektivih, kako se uresničujejo šolski vzgojni smotri. Več pozornosti pa bo treba posvetiti tudi učiteljem, predvsem v pogledu njihovega lastnega odnosa do naše družbene stvarnosti in njegove aktivne prisotnosti pri graditvi socialističnih — samoupravnih družbenih odnosov. Kajti brez te njegove prisotnosti so njegove besede v šoli neučinkovite formalizem, brez kakršnegakoli vzgojnega učinka.

Razgovor o samo- upravljanju v Železarni

V torek, 29. avgusta, so bili na obisku v naši železarni predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij združenega podjetja za distribucijo električne energije iz Maribora, Kranja, Ljubljane in Nove Gorice. S predstavniki naše železarne so se pogovarjali o izkušnjah pri delu z delovnimi skupinami in o pripravi na uresničevanje ustavnih dopolnil oziroma na formiranje temeljnih organizacij združenega dela v Železarni.

V razgovoru s strani Železarne so sodelovali: dipl. politolog Tomaž Ertl, predsednik sindikata Franc Kobentar, dipl. soc. Albina Tušar in sekretar samoupravljanja Milan Polak.

Železarski globus

ALŽIRIJA. Državna rudarska družba Sonarem je naročila pri avstrijski železarni VOEST raziskavo tržišča za železovo rudo s področja Gara-Djebilit. Zaloge cenijo na dve milijardi ton, od tega 800 milij. ton z 58 % železa. Nahajališče je oddaljeno 520 km od Atlantika in 1560 km od Sredozemskega morja. Zato bo treba proučiti tudi vprašanje transporta.

AVSTRALIJA. Peta celina nadaljuje z vedno večjim izvozom svoje kvalitetne železo. ve rude. Medtem ko so avstralski rudniki izvozili leta 1970 50,4 milij. ton železove rude, so leta 1971 to količino povečali na 61,1 milij. ton ali za 21 %.

Zakaj so potrebni občasni preventivni pregledi za žene

Čeprav ne opazimo kakšnih večjih sprememb na sebi, nam zbuja misel na bolezen ponavadi šele bolečina ali pa splošno slabo počutje. Težava je v tem, ker veličina bolečine ali slabega počutja ni nujno povezana z resnostjo ali pa težavnostjo obolenja. Tako imamo lahko na primer pri težkem obolenju le majhne bolečine ali pa sploh nobenih, dočim so lahko pri povsem nenevarni boleznih bolečine izredno hude. Spomnimo se na primer le na zobobol, ki je neznošen, čeprav ga lahko povzroča prav majhna vnetje zoba, ali pa na drugi strani na kako težko rakavo obolenje, katerega prisotnost lahko zelo dolgo sploh ne občutimo.

Ljudje, ki pretirano skrbijo za svoje zdravje, letijo že ob najmanjši bolečini k zdravniku in letajo k njemu dokler se ne počutijo popolnoma dobro. Drugi pa, ki so manj občutljivi, ki jih ni tako

strah za zdravje, tisti, ki so malomarni, tisti, ki si mislijo, da se jim ne more nič zgoditi, pa tudi taki so vmes, ki stalno menijo, da je že prepozno za njihovo obolenje, pa k zdravniku še pogledajo ne. Težko je seveda reči kje je prava meja. Nekdo se seveda bolje spozna in pravilneje precenjuje stanje, drugi pa se spozna slabše in velikokrat bega iz skrajnosti v skrajnost. Zdravniki seveda videmo poleg tistih normalnih, ki redno kontrolirajo svoje zdravje in prihajajo z resnimi problemi po pomoč, tudi take, ki polni zdravja stojijo skoraj vsak dan v ambulantni, pa seveda tudi take, ki bi jim v začetku boleznih lahko veliko, in hitro pomagali, kasneje pa traja zdravljenje zaradi zanemarjanja stanja, veliko predolgo ali pa pušča bolezen trajnejše posledice.

Bolečina, če je dovolj huda ali pa traja dolgo časa, na

koncu koncev le pripelje človeka k zdravniku. Težje pa je seveda s takimi obolenji in med njimi so pogosto rakava, ki so lahko dolgo časa v našem organizmu pa ne povzročajo nobene bolečine. Pri takih obolenjih se pojavi bolečina velikokrat prepozno. Ko se pojavi bolečina ali pa kakšni drugi znaki, je bolezen velikokrat že tako napredovala, da je zdravljenje prav težko ali pa celo brezuspešno. Če se hočemo izogniti takim obolenjem, potem nam seveda ne preostane drugega, kot da se v pametnih sledkih, ki jih določi zdravnik, ki je vesten, damo pregledati pa čeprav se počutimo popolnoma zdravi.

Na takih obasnih pregledih se mnogokrat odkrijejo obolenja, ki jih nekateri potrpežljivi ljudje prenašajo brez potrebe in se dajo hitro pozdraviti, odkrijejo pa se lahko tudi prvi znaki nevarnih bolezni, to je takrat, ko

se jih da še uspešno pozdraviti. Velikokrat se seveda ne odkrije ničesar. In kaj je boljše za psihično zdravega človeka kot to, da ti zdravnik pove, da si zdrav. Seveda imamo vedno ljudi, nerodne ljudi, ki o vsem in v vse dvomijo, ti se bodo vedno nečesa bali, če ne bodo našli človeka, zdravnika, ki mu bodo lahko zaupali in šli vsaj za nekaj časa pomirjeni domov.

Taki občasni preventivni pregledi bi morali biti za ženske vsaj enkrat na leto. Če je ženska pregledana vsaj enkrat na leto, potem lahko z veliko verjetnostjo rečemo, da se bodo dale bolezni, ki so nastopile v teku leta pozdraviti.

Pri ženskah je nujno potrebno pregledati dojke, kajti pri običajnih ginekoloških pregledih se na nje kaj rado pozablja, velikokrat pa je ženske sram, da bi povedale, da jih skrbijo bulice, ki so

jih zatipale v dojkah. Nadalje je na takem pregledu potrebno pregledati kako je z maternico, jajcevodi in jajčniki, ter kako je z nožnico in vhodom v njo. Zdravnik ugotavlja če se otipajo ali vidijo kakšne vnetne ali bulačne spremembe, na koncu pa seveda vzame iz dela maternice, ki moli v nožnico še bris, to se pravi sluz v katerem plavajo celice. Tega pošlje na pregled, ki naj bi ugotovil ali so celice kaj sumljive za rakasto obolenje.

Na koncu moram še enkrat poudariti zakaj so potrebni občasni preventivni pregledi žensk. Potrebni so zato, da lahko tudi tiste ženske, ki se vedno izgovarjajo, da nimajo časa iti na pregled k ginekologu, ker je tam predolga vrsta, pa tudi tiste, ki jih je drugače sram iti na pregled, vsaj občasno kontrolirajo svoje zdravje.

dr. Marjan Pajntar

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje v Sloveniji

V 30. in naslednjih številkah Železarnja smo vam posredovali vsa važnejša določila zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Jugoslaviji. Ta zvezni zakon z ozirom na način oblikovanja, že predstavlja neke vrste sporazum ali dogovor med republikami, vendar pa ga je potrebno dopolniti in dograditi z republiškim zakonom. Republiški zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je ne le najpomembnejši republiški zakon s področja socialne politike, temveč nedvomno eden najpomembnejših republiških zakonov sploh. Prav zaradi tega se v javno razpravo o osnutku tega zakona kot tudi v razpravo o osnutku statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji vključujemo tudi mi.

Razprave o izdelavi osnutka republiškega zakona so teklo vzporedno z razpravami o izdelavi temeljnega zakona, to je skoraj štiri leta. Te razprave so bile zaključene v republiški skupščini, ko je leta sprejela osnutek zakona kot ustrezen dokument, o katerem naj zavarovanci — občani razpravljajo in dajo svoje pripombe za korekturo ali izpopolnitev, da bo ta zakon potem ko bo sprejet, resnično predstavljati dokument naših hotenj, naših želja pri urejevanju teh, tako važnih predpisov s področja socialne varnosti, predpisov ki bodo resnično lahko pomagali (če bodo res plod naše volje) pri odpravljanju socialnih razlik.

Republiška skupščina je ob izdelavi — sprejetju osnutka tega dokumenta upoštevala naslednja štiri izhodišča:

— v letu 1970 v skupščini po končani javni razpravi, sprejeta stališča za izpopolnitve sistema pokojninsko invalidskega zavarovanja;

— sklepe, sprejete na 3. seji konference ZK Slovenije, kjer so bila sprejeta jasna stališča, ki dokazujejo, da se komunisti zavedajo, da so osnovna vprašanja s področja pokojninsko invalidskega zavarovanja temeljnega pomena za socialno varnost de-

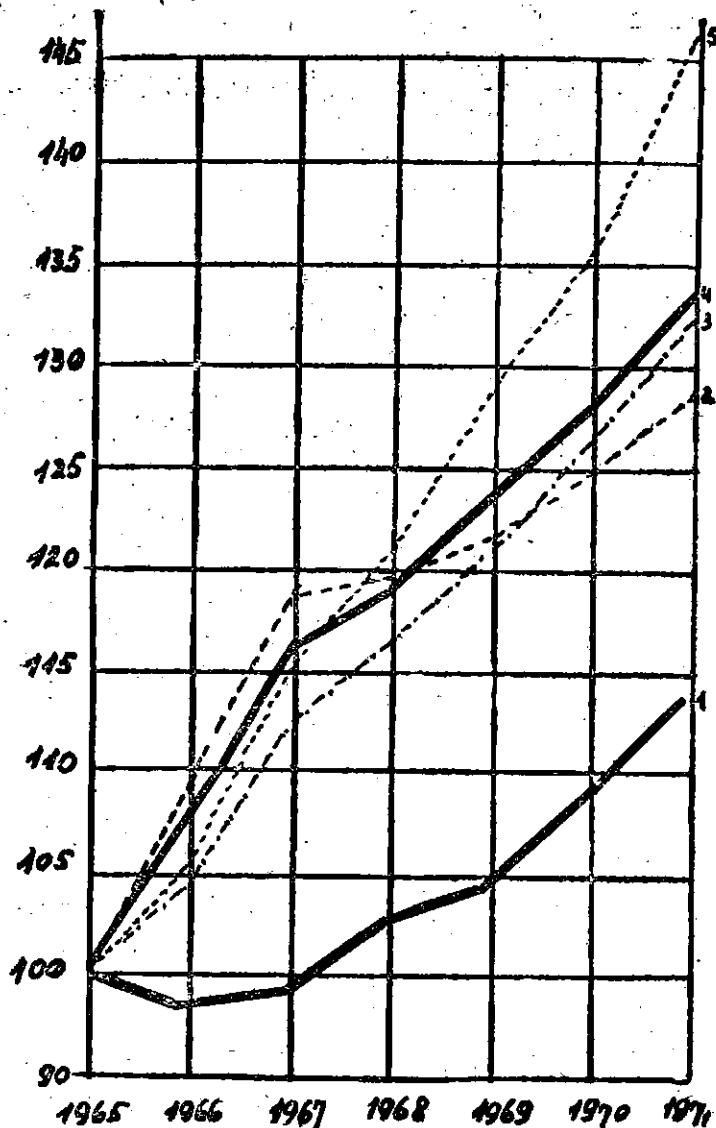
lavca in za odpravljanje neupravičenih socialnih razlik; — kot tretje izhodišče so služila ustavna dopolnila, sprejeta v zvezi in v naši republiki in

— zvezni zakon o temeljnih pravicah kot četrto izhodišče.

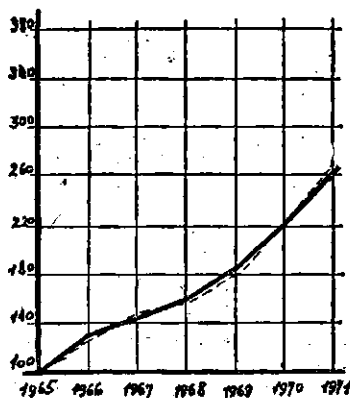
Pravice in obveznosti zavarovancev so temeljnega pomena za njihov materialni in družbeni položaj in jim v vsaki družbi posvečajo veliko pozornost. To pomeni, da večje pravice potegnejo za seboj večje obveznosti. Z ozirom na to, da je pri nas okrog 80 % vseh občanov neposredno ali posredno vključenih v to zavarovanje, je nujno povedati da imamo:

— 205.320 neposrednih uživalcev pravic,

— današnje razmerje med številom aktivnih zavarovancev in upokojevcem znaša 1:3,5, to je en upokojenec na 3,5 aktivnih zavarovancev. Podatki kažejo, da lahko predvidevamo spreminjanje tega odnosa tako, da bomo v prihodnosti dosegli razmerja 1:3. Število aktivnih zavarovancev (v letu 1971 643.548 v SRS), oziroma zaposlenih, se po večletnih podatkih povečuje letno poprečno za okoli 2 % število upokojevcem pa za 4 %.

LEGENDA: 1 — zavarovanci, 2 — starostne pokojnine, 3 — druž. pokojnine, 4 — vse pokojnine, 5 — invalidske pokojnine. Iz grafikona je razvidno poprečno naraščanje števila zavarovancev in upokojevcem od leta 1965—1971 (indeks 1965 = 100)

LEGENDA: — poprečno vseh pokojnin — poprečni osebni dohodki

Na grafikonu je prikazano poprečno naraščanje zneska vseh pokojnin in poprečnega mesečnega zneska osebnega dohodka na enega zaposlene ga od leta 1965 dalje (indeks 1965 = 100).

S temi sicer skupimi podatki bomo morali računati v času javne razprave, zlasti ko bomo ocenjevali v osnutku zakona in statuta odmerjene pravice.

Ravno tako moramo izhajati pri oblikovanju zakona iz minulega dela, saj so s spre-

jemom ustavnih dopolnil postali jasni cilji in temeljni odnosi, ki jih je potrebno doseči pri spreminjanju delavčevega položaja glede njegove uresničitve pa pot ni ne kratka ne enostavna. Misel o realizaciji tega vprašanja je bila prisotna vseskozi pri izdelavi osnutka tega zakona, v katerem prihaja minulo delo do izraza zlasti v predlogih glede oblikovanja pokojninske osnove, delavčevih pravic do zavarovanja v primeru brezposelnosti, usklajevanja pokojnin, financiranja pokojninskega zavarovanja s prispevkom do minulega dela in podobno.

Upoštevati je pravzaprav treba, da celotni sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja pomeni, oziroma zagotavlja neposredno uresničevanje ustavnih pravic delavca iz minulega dela.

Krog zavarovancev:

V obeh osnutkih so vštetli vsi zavarovanci, naštetj v temeljnem zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, na novo pa razširjati krog zavarovancev in uvajati:

— obvezno zavarovanje za vse osebe, ki opravljajo dejavnost, ki jo predpisi opredeljujejo za samostojno dejavnost;

— možnost zavarovanja kmetov — kooperantov po določbah statuta, če uveljavijo to pravico v dveh letih od dneva pridobitve svojstva kmeta — kooperanta, varianta pa predvideva obvezno zavarovanje kmetov — kooperantov za vse pravice iz statuta;

— obvezno zavarovanje oseb, ki jim je delovno razmerje prenehalo zaradi tehnoloških ali ekonomskih razlogov pod pogojem, da so bile preden so postale nezaposlene, vsaj eno leto neprekinjeno v delovnem razmerju ali 18 mesecev s prekinitvami v zadnjih dveh letih;

— obvezno zavarovanje športnikov, članov organizirane športne dejavnosti, ki nimajo sicer svojstva zavarovanca, za invalidnost kot posledico nesreče, ki jih zadene pri organiziranih športnih nastopih (za ta rizik so zavarovane tudi osebe, ki so zavarovane za vse primere);

— obvezno zavarovanje za nesrečo pri delu ali poklicno bolezen učencev na dopolnilnem osnovnošolskem šolanju, če so na obveznem praktičnem delu ter učencev strokovnih šol in specialnih zavodov za poklicno usposabljanje oziroma profesionalno rehabilitacijo mladincev z motnjami v razvoju;

— obvezno zavarovanje oseb, ki sicer nimajo svojstva zavarovanca, za invalidnost kot posledico nesreče, ki jih zadene, ko pomagajo pri zagotavljanju osebne varnosti občanov in varnosti premoženja, odkrivanju ali preprečevanju kaznivih dejanj in v drugih primerih po posebnih predpisih.

(se nadaljuje)

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

DEŽURNA SLUŽBA	Telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 2. septembra: dipl. inž. Vito GRICAR, plavž	344	81629
NEDELJA, 3. septembra: inž. Jože STARC, energija	234	81720
PONEDELJEK, 4. septembra: dipl. inž. Janko PERNE, valjarna Bela	848	81904
TOREK, 5. septembra: Zdravko CRV, valjarna žice	852	760
SREDA, 6. septembra: dipl. inž. Franc VICAR, predel obr.	743	81210
ČETRTEK, 7. septembra: dipl. inž. Jaka SOKLIČ, stroj. delavnice	556	81131
PETEK, 8. septembra: dipl. inž. Janez KOMELJ, žičarna	524	81583

Dežurna služba traja od 7. ure do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja na telefon 410. Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Na osnovi 10. člena pravilnika o delovnih razmerjih ZPSZ železarne Jesenice, dajemo naslednjo

OBJAVO

za prosto-delovno mesto v strojnem vzdrževanju:

6420, D-5, dninski delovodja vzdrž. Jes. (žebljarna), 1 oseba

POGOJI:

Za zasedbo navedenega delovnega mesta se zahteva strojna tehniška šola ali mojstrska šola in najmanj 5 let prakse v strojni stroki.

Prijave z osnovnimi podatki in podatki o strokovnosti je v roku 8 dni poslati na kadroviski sektor ZJ.

Remontna dela...

(Nadalj. s 1. str.)

ski materiala porabljenega pri remontih. Od te skupne vsote stroškov odpade na tuje usluže kar 14.829.938,02 din. V tem so zajeti stroški ognjeodporne opeke in vrednost izvršenih ur Vatrovalne in ostalih podjetij, ki so sodelovala pri remontih. Vsekakor v tej vsoti po izkušnjah sodeč prevladuje strošek za ognjeodporno opeko, toda iz obračunov, katere dobimo mesečno to ni razvidno. Ravno tako tudi ni razvidno koliko delovnih ur je porabljenih na posameznih remontih. Morda ne bi bilo slabo, če bi bilo tudi to iz obračunov razvidno. Po grobih izračunih predstavljajo stroški ognjeodpornega materiala in zaračunane ure tujih podjetij kar 68 % vseh stroškov na remontih v prvem polletju.

Iz prikaza je razvidno, da stroški na remontih predstavljajo kar lepo vsoto, če pa prištejemo še to, da agregati v času remontov ne dajejo proizvodnje je skupen strošek za podjetje ogromen. Iz tega razloga bo potrebno v bodoče še več pozornosti posvetiti tako planiranju, kakor tudi vsem ostalim pripravam za remonte. Vse to pa je mogoče uspešno napraviti le s tesnim sodelovanjem med proizvodnjo, odgovornimi za vzdrževanje naprav v obratih in tehničnimi službami. Samo na tak način bomo dobili realne programe remontov, naj si bo mesečnih ali letnega. Še več, z realnim planiranjem bomo po vsej verjetnosti tudi zmanjšali sredstva, katere dajemo za tuje usluže.

TOST

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Poletna politična šola je končana

Za našo mladinsko rubriko v glasilu Železar smo zaprosili Ljuba Jasniča, predsednika TK ZM in udeleženca poletne politične šole v Ljubljani, da nam pove nekaj svojih vtisov in ugotovitev o poteku šole in namenu le-te. Vabilu se je rad odzval in vam v nadaljevanju posredujemo njegov odgovor na naše vprašanje.

V nedeljo se je s preverjanjem znanja slušateljev končala poletna politična šola (PPŠ) v Ljubljani, organizirana za mlade družbeno politične delavce. Organizator šole, republiška konferenca ZMS, si je zadala nalogo, da posreduje čimvečjo izobrazbo, tako specifično kot splošno, 400 mladim iz vse Slovenije, ki so se PPŠ udeležili. Z večjimi izkušnjami in z večjo željo za nadaljnje delo, so mladi slušatelji zadovoljni zapuščali šolo, ter izrazili željo za načrtna nadaljna izobraževanja, da ne bi ostalo samo pri enem, pa čeprav zelo koristnem in uspešnem poskusu.

Sam koncept poletne politične šole je bil narejen tako, da vsakemu mlademu človeku približa področje njegovega aktivnega delovanja — tu je obravnaval konkretna vprašanja, večeri pa so bili namenjeni javnim tribunam. Šola je delovala v sedmih grupah in sicer:

- skupina za predsednike občinskih organizacij,
- za slušatelje programa o SLO,
- o idejno političnem delu,
- o pomenu in načinu informiranja,
- o delu mladine na osnovnih in srednjih šolah,
- o političnem sistemu in volitvah.

Razdelitev na skupine je povečala aktivnost udeležencev tako v razpravi kot pri sprejemanju zaključkov pri določeni tematiki. Celotni program šole je bil nekakšen sprehod skozi naše družbeno-politično življenje in obrazložitev številnih problemov s katerimi se srečuje danes mladinski aktivist. Posebni programi pa so dajali, kot sem že navedel posameznim skupinam možnost poglobitve znanja na internem področju.

Ob koncu vsakega predavanja so se razvila živahna, tehtna in kar je predvsem zanimivo, včasih zelo kritična razmišljanja. Nemajhno zaslugo za to imajo v prvi vrsti izredno pametno in tehtno izbrani predavatelji, s tem pa je bila tudi potrjena zainteresiranost mladega človeka za pridobivanje novih znanj na osnovi spremljanja dogodkov v naši družbi.

Takoj prvi dan je bil ustanovljen tudi aktiv komunistov na šoli. Moram reči, da je aktiv vseskozi kazal dosti resnosti pri delu kar pove tudi podatek, da se je sestal med potekom šole kar štirikrat. Na koncu je ocenil delo šole in oblikoval predlog za sprejem v organizacijo ZK nekaj najboljših slušateljev šole. Aktiv mladih komunistov je tudi izrazil potrebo po organiziranju takšne oblike izobraževanja, pohvalil pa je slušatelje šole za disciplino in vsestransko delovanje. V analizi šole je bilo posebno poudarjeno, da se je izredno mnogo mladih vključilo v razprave, ki so bile dokaj pestre, bogate in tudi idejno politično močne. Želja po sodelovanju in aktivnem vključevanju mladih v razprave se je pokazala že na prvi javni tribuni s predsednikom skupščine SRS Sergejem Kraigerjem in je dosegla višek ob vprašanju ali postaviti ZM kot družbeno politično organizacijo v ustavo ali ne? Ta nit je bila potem vseskozi prisotna in so mladi dokaj ostro, samozavestno in v pravih mejah obsodili miselnost, da le-to za sedaj še ni potrebno. Največ govora ravno o tem vprašanju pa je bilo na zadnji javni tribuni s predsednikom RK ZMS Živkom Preglom, kateri pa je z argumenti, predvsem z borbeno zgodovino mladine, ter z današnjo organiziranostjo podprl zahtevo vseh slušateljev, da mora ZM dobiti svoj prostor v ustavi SFRJ.

Ob koncu bi rad omenil še dvojno izredno dobro organiziranih interesnih tribun: prvo s podpredsednikom ZIS dr. Antonom Vratušo in drugo s članom izvršnega biroja ZKJ in predsednikom komisije za pripravo III. konference ZKJ Krstom Avramovičem. Prvi je govoril o mednarodnih dilemah in odprl številna nova gledišča, ki jih do danes nismo poznali, pri drugem predavatelju pa se je pokazala

tudi izredna pomembnost diskusije o temah pripravljenih za konferenco ZKJ, saj bo na njej govora prav o problemih mladih. Da sta bila oba predavatelja izredno toplo pozdravljena s strani slušateljev, najbrž ni treba posebej poudarjati.

Morda še beseda, dve o udeležbi v šoli iz naše občine. Skupno nas je bilo osem, tako da smo imeli v vsaki skupini po enega slušatelja, razen v prvi, v kateri sva bila dva. Vsi so pokazali dosti zanimanja za šolo in jo kot izobraževalno obliko pri idejno-političnem delovanju zelo pohvalili. Bilo pa je nekaj pripomb na zelo natrpan urnik, saj je šola praktično trajala ves dan, od jutra do pozne noči. Zahvala vseh nas udeležencev gre tudi podjetjem v občini, ki so nam omogočila obisk šole. Moram tudi povedati, da smo bili izredno lepo sprejeti in smo si v republiki že ustvarili dokaj dober ugled pri delovanju ter so mnogi črpali naše praktične izkušnje za svoje delo po občinah in delovnih organizacijah. Izredno viharo odobravanje med slušatelji pa je povzročil naš predlog, da vsi slušatelji PPŠ prispevamo po svojih močeh k stabilizaciji in normalizaciji razmer v poplavljenem Prekmurju. Dobili pa smo tudi priznanje sekretariata aktiva ZK na šoli za to humano akcijo.

Graničarjem so v veliko pomoč pri izvrševanju svojih nalog njihovi zvesti in izvežbani spremljevalci.

Številni nerešeni tehnični in tehnološki problemi

V boju za sanacijo, stabilizacijo ter večjo poslovnost in rentabilnost Železarne, je glavni direktor mag. dipl. inž. Peter Kunc pred štirimi leti, 14. avgusta leta 1968, naslovil na delovni kolektiv in vodstveni kader okrožnico s pozivom, da se registrirajo vsi tehnični, organizacijski in tehnološki problemi, ki ovirajo nemoten potek dela, proizvodnje, storilnosti, discipline ali negativno vplivajo na delovno vzdušje na nevarnih in težkih delovnih mestih v obratih Železarne.

V prvem obdobju je bil odziv na ta pomemben poziv spodbuden in razveseljujoč. Šefi delovnih enot in posamezniki obratovodstva so s svojimi kolegi prijavili 249 nalog in problemov, ki pomenijo ozko grlo pri doseganju večje poslovnosti in rentabilnosti podjetja.

V DE talilnic je bilo zabeleženih 65, valjarnah 74, predelovalnih obratih 38, v OTK in raziskovalnem oddelku 33 in v DE vzdrževanja 39 nerešenih nalog in problemov.

To je vsekakor veliko nalog in problemov, ki so jih pripravljali in sposobni uspešno rešiti in odstraniti naši iznajditelji, novatorji in racionalizatorji. Le-ti so že mnogokrat pokazali in dokazali, da so sposobni uspešno uvajati nove, rentabilne delovne in tehnološke postopke, brez tuje pomoči. Do sedaj je bilo od zabeleženih nalog in problemov rešenih in odstranjenih 120.

Organizacijski oddelek sektorja za ekonomiko in plan je 2. novembra 1970, izdal poseben predpis s katerim je

bil razložen postopek za zbiranje in objavljane posebnih razpisov za reševanje nalog in problemov ter ocenjevanje rešitev in nagrajevanje prizadevnih in uspešnih avtorjev. Na osnovi tega so šefi DE in obratovodje do sedaj razpisali komaj devet nalog in problemov na katera so novatorji in racionalizatorji tudi odgovorili z mnogimi ustreznimi rešitvami.

V delovnih enotah in obratih Železarne je tako ostalo še več kot 130 starih nalog in problemov. Z vsakim dnem in novimi proizvodnimi kapacitetami in novimi proizvodnimi nalogami pa se iz dneva v dan pojavljajo neprestano nove in nove obveze in naloge proizvajalcev in vzdrževalcev. Naši iznajditelji in novatorji (preko 300) čakajo na te notranje razpise, da bi se lotili tega ali drugega tehnološkega ali proizvodnega problema.

Služba za novatorstvo in racionalizacijo pri sektorju za ekonomiko, plan in orga-

nizacijo, ponovno po štirih letih naslavlja na vodstva delovnih enot in obratov ter na vse druge pristojne in odgovorne službe ter strokovnjake in izvedence, da v obliki razpisov nakažejo probleme in naloge, ki hrome in zavirajo nemoten potek proizvodnje. Vsi nakazani in še nerešeni problemi bodo objavljeni v tovarniškem glasilu Železar.

Prepričani smo, da se bodo naši številni iznajditelji uspešno lotili rešitve nakazanih problemov ali nalog. Poleg vodstev delovnih enot in obratov ter ostalega vodstvenega kadra lahko pri nakazovanju in objavljanju razpisov še nerešenih problemov in nalog, pospešijo notranje razpise tudi Društvo inženirjev in tehnikov, Društvo iznajditeljev in avtorjev tehničnih izboljšav, komisije za racionalizacije in novatorstvo pri svetih DE pa tudi sam odbor za racionalizacije in novatorstvo pri DS.

Kakršnikoli interni razpisi za odstranitev organizacijskih, tehnoloških in tehničnih nalog in problemov, bodo pozitivno in poživljajoče vplivali na aktivizacijo starejših novatorjev in mobilizacijo mlajših racionalizatorjev in tudi na aktivnejšo inovacijsko aktivnost vseh zaposlenih.

Nogometna ekipa graničarjev s Podkorena

Kaj je bilo narobe v elektrodnem obratu

V prejšnji številki Zvezdarja smo seznanili naše bralce o sklepih odbora za dohodek in nagajevanje, s katerimi je obsodil postopek grupe delavk, ki so 15. 8. 1972 prekinile delo in s tem grobo kršile določila statuta Zvezdarne. S tem sestavkom bi rad razložil, kaj ni bilo prav v njihovem postopku.

Statut naše železarnice, moramo priznati, ne da bi se pri tem hvalili, je eden najbolj demokratičnih statutarov, kar jih imamo v delovnih organizacijah Slovenije. Takšno je javno mnenje in priznanje najvišjih forumov naše republike. Določila našega statuta so več ali manj upošte-

vana tudi v osnutku kodeksa samoupravljalcev. Prav zato lahko postopek grupe delavk v elektrodnem obratu, ne glede na vse ostalo, še toliko bolj obsodimo. Zakaj? Naš statut priznava in odobrava tudi, recimo z znanim besedami povedano štrajk ali prekinitev dela, vendar le po po-

stopku, ki je v statutu lepo in razumljivo opisan. To pa je, ne mislim pri tem naštevati posameznih členov in citirati njihovih določil, zlasti to-le:

Vsakdo v naši železarni ima pravico, navsezadnje tudi dolžnost, da postavi vprašanje za vse tisto kar se tiče njegovega samoupravnega odnosa ali za vse tisto kar smatra, da ni pravilno v poslovanju tovarne in ima pravico na to dobiti tudi odgovor. Statut točno določa v kakšnem roku. Če v teh rokih ne dobi odgovora, ima pravico zahtevati nujen sklic sestanka delovne skupine in na tem sestanku prisotnost odgovornih delavcev, ki bi morali na vprašanje odgovoriti. Za vprašanje osebnih dohodkov ob izplačilu je določen rok 24 ur. Po vsem tem bi morale delavke v elektrodnem obratu najprej zahtevati odgovor, zakaj so v tem mesecu manjši osebni dohodki, normalno naprej delati in če v 24 urah ne bi dobile odgovora, bi lahko zahtevale nujen sklic sestanka delovne skupine. Bodimo poštenj in ne zamerimo revolta delavk, ki so v kuvertah sprejele manj denarja, kot so ga pričakovale, ne moremo pa oprustiti vodji delovne skupine, ki delavk o tem ni poučil. Lahko bi jim povedal, da bo zahteval nujno pojasnilo zakaj tolikšno odstopanje osebnih dohodkov v primerjavi z minulim mesecem, zlasti pa bi moral zahtevati, da gredo na delo, ker jim takšen postopek lahko samo škodi. Verjetno bi delavke takšno obrazložitev tudi upoštevale in bi se vse, kar se je potem dogajalo, odvijalo tako kot naš statut predvideva. Ugodna okoliščina je bila tudi ta, da je bil ravno ta dan dežurni Zvezdar, prekinitev dela je bila popoldan, predsednik delavskega sveta Zvezdarne dipl. inž. Emil Ažman, ki je v teh zadevah dobro poučen in bi vodji delovne skupine vsekakor svetoval in pomagal, da bi se celotna zadeva rešila v skladu z našimi in-

ternimi predpisi. Kaj to pomeni? Delavke bi delale do sestanka delovne skupine, na katerem bi bili prisotni, tako kot so bili, direktor sektorja za ekonomiko in organizacijo in vodja oddelka za nagajevanje, vendar se jim to ne bi poznalo pri osebnih dohodkih, kot se jim bo v tem primeru, ker neopravičeno niso delale nekaj ur. Takšen je sklep odbora za dohodek in nagajevanje in menim, da je popolnoma v skladu tako z našimi internimi predpisi, kot z etiko naših samoupravnih odnosov. Za zaključek lahko navedem samo to, da delavke s to prekinitvijo niso prav nič dosegle, saj je bila kategorizacija delovnih mest že itak v postopku in jo njihova prekinitev ni prav nič pospešila, pač pa so izgubile ure, ki jih niso opravile.

Namen tega sestavka ni, da bi grajali postopek grupe delavk v elektrodnem obratu (polovica delavk popoldanske izmene je normalno delala), temveč da bi z njim opozorili delavce na določila našega statuta, ki jim daje pravico, da v borbi proti tehnokratizmu in birokratizmu uporabijo tudi tako skrajne ukrepe, kot je prekinitev dela, seveda po postopku, ki ga statut priznava. Namen zapisa je tudi v tem, da na določila statuta opozorijo na primeru elektrodne obrate tudi odgovorne delavce naše tovarne, to pa so od delovodij preko vodij oddelkov, obratovodij, šefov delovnih enot do direktorjev sektorjev pa celo do glavnega direktorja, da samoupravni organi naše tovarne zahtevajo spoštovanje internih predpisov. Takšno stališče je tudi pravilno, kajti samoupravne akte in interne predpise sprejemamo v tovarni kar najbolj demokratično. Vsak samoupravni akt ali interni predpis je pred sprejetjem v javni razpravi najmanj mesec dni. Delavski svet Zvezdarne, kot osrednji organ upravljanja v tovarni, pa je doslej vedno upošteval mnenja, predloge in stališča delovnih skupin. Spominimo se samo pravilnika o nagajevanju jubilarov dela in novega sistema ustvarjanja ter delitve osebnega dohodka.

M. Polak

Samoupravni organi v preteklem tednu

10. seja odbora za osnovna sredstva

Predsednik odbora za osnovna sredstva dipl. inž. Jaka Soklič, je sklical 10. seja odbora v četrtek, 24. avgusta 1972, za dnevni red pa je predlagal poročilo o porabljenih sredstvih in izvrševanju investicij, poročilo o stanju evidence elektro motorjev v tovarni in potrditev elaboratov za razne nabave in dela.

K poročilu o porabljenih sredstvih amortizacije in izvrševanju investicij niso imeli pripomb in so ga sprejeli. Tudi poročilo o stanju evidence elektro motorjev v tovarni, ki ga je pripravilo obratovodstvo vzdrževanja elektro naprav so sprejeli, vendar

z zahtevo, da se ta evidenca uskladi še s knjigovodsko evidenco.

Nato so odobrili naslednje projekte za nabavo oziroma dela: ureditev jam v livni jami martinarne, obnovo južne stene III. hale valjarne. Bela,

ureditev letne ventilacije v žičarni, prenos sektorja NO-VAREX iz valjarne 2400 v strojne delavnice, generalno popravilo strožnic v strojnih delavnicah, obnovo plinovoda za sušilno peč v jeklovarni, prestavitve uparjevalca na nasipu, adaptacijo sanitarij in garderobnih prostorov v žičarni, popravilo streh (med drugimi tudi popravilo strehe tehniškega muzeja), popravilo ograje nogometnega igrišča, popravilo ambulante in priključek na toplotno omrežje zgornjega dela tovarne. Vsa našeta dela bremenijo investicijsko vzdrževanje.

Iz sredstev amortizacije za zamenjavo pa so odobrili naslednje projekte: rekonstrukcijo odpravevanja agregata v sortirnici sintra, pet varilnih aparatov za žičarno, nabavo dveh brusilnih strojev za voličarno žičarne, nabavo dveh šivalnih strojev za gradbeno vzdrževanje, nabavo strožnic za RTA, nabavo vilčarja za šamotarno, dodatna sredstva za nabavo vilčarjev v HVZ, nabavo motornega trčikla za RO, nabavo razmnoževalnega stroja, nabavo kopirnega stroja za RO, nabavo avtomatskega analizatorja za potrebe RO, nabavo boilerjev za aglomeracijo, elektro jeklarne, ureditev higienn in garderobnih prostorov v valjarni Bela (dodatna sredstva), zračno zaveso v strugarni valjev na Beli in dodatna sredstva za nabavo pisarniške opreme.

37. seja odbora za plan in finance

Predsednik odbora za plan in finance dipl. inž. Janez Komel je sklical 37. seja odbora v četrtek, 24. avgusta 1972. Za dnevni red je predlagal pregled sklepov, potrditev operativnega programa za september in analizo proizvodnega uspeha v II. dekad avgusta.

Pri pregledu sklepov so ugotovili, da so le-ti izvršeni. Za september so potrdili operativni program, ki predvideva 131.765 ton skupne in 30.100 ton blagovne proizvodnje. V operativnem programu ni odstopanj razen pri talilnicah, kjer ga bodo po ponovni obravnavi eventualno še popravili, glede na pogoje dela, ki bodo nastopili v septembru v obratih te delovne enote.

Proizvodnja v II. dekad je sicer potekala boljše kot v I. dekad avgusta, vendar še ne zadovoljivo. Skupna proizvodnja je bila dosežena le 87,1 %, blagovna 89,7 %, odpravlili pa smo le 87,4 % blaga. Vzroki,

da proizvodnja v II. dekad še ni dosegla zadovoljivih rezultatov so zlasti ti:

- zalite forme na plavžih in rahli mrzli hod,
- obratovanje samo z dvema pečmi v martinarni,
- porušitev oboka na ASEA peči v elektro jeklarni in okvara na cilindru za dvig oboka na LECTROMELT peči,
- štiridnevno popravilo ogrevne peči v valjarni žice,
- večja odsotnost zaradi dopustov v žebliarni.

Glede na potek proizvodnje pa se kljub temu predvideva, da bomo v avgustu odpravili okrog 27.000 ton blaga.

Sestanki delovnih skupin

15. 8. — ELEKTRODNI OBRAT — OZEBEK — OPLASČEVALNICA, REZKALNICA IN ADJUSTA — Sestanek delovne skupine je bil sklican na zahtevo delavcev popoldanske izmene. Delavci so zahtevali pojasnilo zakaj razlike pri osebnih dohodkih za mesece junij in julij. Zanimajo jih tudi zakaj so tako nizki osebni dohodki v elektrodnem obratu.

Na sestanku so bili prisotni tudi mag. Rudi Rozman in Stanko Malej iz upravnih služb ter obratovodja elektrodne obrate inž. Mlakar, ki so delavcem posredovali zahtevano pojasnilo. Delavci so zahtevali izplačilo razlike, vendar bo rešitev znana po seji odbora za nagajevanje.

14. 8. — TRANSPORT — KISIČ — MARKELJ — TOVOR — Delavci so ostro kritizirali nepotreb-

no razmetavanje železovih odpadkov na nasipu. Večkrat se zgodi, da so na dnu banj iz martinarne in elektrojeklarne tudi večje količine vlitiga železa, v nekaterih primerih tudi do štiri tone in več. Med odpadki so večkrat tudi še uporabne težke verige, korenine, kavlji cevi in drugo. V zvezi s tem želijo delavci odgovore na vprašanja, kdo je odgovoren za to. Kaj je bilo doslej že ukrenjenega, da se to ne bi ponovilo. Poleg tega je treba vedeti, da je tudi življenjska doba banje, zaradi vlitiga železa krajša, ker se privari na dnu in se pri praznjenju banje poškodujejo.

Pred kratkim so opravili remont na dvigalu UB — 1-58 ter na žilindra žerjavu. Na dvigalu so se po remontu pokazale razne napake. Napake

so ugotovili kljub temu, da je bil remont Bašelj črpalke izveden izven Zvezdarne. Napake so ugotovili tudi na žilindra žerjavu, ki pa so jih delno že odpravili.

15. 8. — VALJARNA BELA — DROLE — Obravnavali so proizvodno problematiko in ugotovili, da je bila poprečna proizvodnja za 35 kg na uro na moža nižja kot v juniju. Odpravo izdelkov so izpolnili s 101,5 %. Flebarski stroj je obratoval samo 16 ur, medtem ko so bili z avtogenskim rezanjem na tekočem. Proizvodnja brusilnih strojev je bila za 72 kg na uro/moža večja kot v juniju. V drugem delu sestanka so razpravljali o ukrepih za stabilizacijo. Predvsem so poudarili kakovostnejše delo, izkoriščanje delovnega časa, boljši izplen ter čiščenje in mazanje naprav. Ob koncu sestanka je bilo rečeno, da ni dovoljena zamenjava dmin in koriščenje neplačanega dopusta, razen v primeru višje sile, zaradi pomanjkanja delavcev.

Fluktuacija v I. polletju 1972 — v primerjavi z letoma 1970 in 1971

Že petič, odkar smo začeli zasledovati ta pojav, si lahko ogledamo osnovne značilnosti delavcev, ki so v tem polletju odšli iz naše železarne.

Analiza je omejena samo na čisto fluktuacijo, ki zajema izključitve (neopravičeni izostanki), prekinitve delovnega razmerja v rednem odpovednem roku in pogodbeno prekinitve.

Kakšni so rezultati za prvo polletje 1972?

Fluktuacija po delovnih enotah (vse v odstotkih)

- sprejeli smo 523 delavcev (9,3 % povprečnega staleža)
- skupno je odšlo 569 delavcev (10,1 %); na čisto fluktuacijo je odpadlo 405 delavcev (7,2 %)
- v tem obdobju pa je bilo 112 delavcev (2 %) sprejetih in tudi že obračunanih.

obratov osemkrat več neslovencev.

Nekoliko drugačna pa je situacija z notranjo fluktuacijo (število izmenjanih delovnih mest), kjer sta delovni enoti talilnice in valjarne Be-

Gibanje staleža in fluktuacija v I. polovici 1972 po delovnih enotah

Delovne cnote	povpr. stalež	% povpr. staleža	flukt.	% flukt.	% flukt. na stalež
Talilnice	1037	18,5	174	43,0	16,8
Valjarne Bela	742	13,2	73	18,0	9,8
Valjarne Javk.	356	6,3	29	7,1	8,2
Predelov. obrati	779	13,9	51	12,6	6,6
Vzdrževanje	1141	20,4	38	9,4	3,3
Energija	190	3,4	6	1,5	3,2
Transport	358	6,4	14	3,5	3,9
Upravne službe	1008	17,9	20	4,9	2,0
Skupaj:	5611	100,0	405	100,0	7,2

V primerjavi z lanskim zadnjim polletjem se je situacija v talilnicah še precej poslabšala, medtem ko je odstotek fluktuiranih delavcev na stalež močno padel v transportu in predelovalnih obratih, znižal pa se je tudi v vzdrževanju, energiji in upravnih službah (zaradi že omenjenih sprememb teže primerjamo valjarne Bela in Javornik).

Predvsem je opazen ponoven dvig fluktuacije s polkvalificiranih delovnih mest in uslužbencev, medtem ko je odhod VK delavcev najbolj konstanten.

IZOBRAZBENA STRUKTURA FLUKTUANTOV

Izredno močno se je povečalo odhajanje delavcev z do štirimi razredi in s popolno osnovno šolo; v vseh ostalih izobrazbenih kategorijah pa je opaziti padec, kar je še posebej razveseljivo pri delavcih s poklicno šolo.

Statistično pomembne razlike med fluktuantami z različno izobrazbo se kažejo glede na:

1 — narodnost: Pri nižjih izobrazbenih kategorijah moč-

la značilni po tem, da je skoraj 70 % njihovih fluktuantov odšlo že s prvega delovnega mesta, medtem ko se jih v drugih delovnih enotah večina odloči za ta korak potem, ko so izmenjali že vsaj dve delovni mesti. O večjih možnostih napredovanja v teh DE bi težko govorili, saj jih ti delavci, ki zapustijo podjetje še prej kot v 6 mesecih, niti ne preizkusijo.

no prevladujejo neslovenci (med fluktuantami z do štirimi razredi osnovne šole jih je kar 88 %); pri srednji izobrazbi ali višji pa Slovenci (64 %). Tak odnos pa je brez dvoma pogojen tudi s strukturo sprejema (v Železarno prihaja iz drugih republik že selekcionirana grupa z najnižjo izobrazbo).

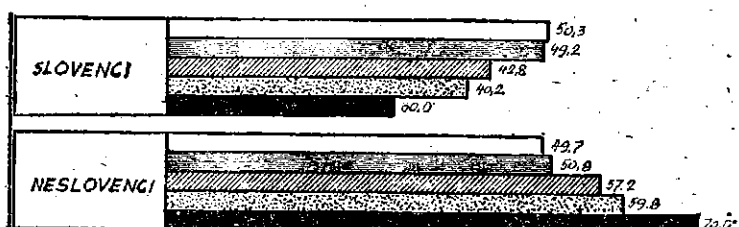
2 — število zaposlitev (delavci z neposredno osemletko so najpogostejše menjali zaposlitve, kar je do neke mere tudi razumljivo: ker nimajo strokovne izobrazbe, pač z metodo poskusov iščejo kolkortoliko ugodno delovno mesto.)

3 — delovni stalež v Železarni (pomembno prej zapuščajo podjetje delavci z nižjo izobrazbo)

STAROSTNA STRUKTURA FLUKTUANTOV

Prvič v zadnjih treh letih se je znižal odstotek najmlajših fluktuantov (do 20 let starosti), medtem ko odhajanje naslednje starostne kategorije še vedno narašča. Prav tako se je dvignil trend fluktuacije

Narodnostna struktura fluktuantov

Fluktuacija delavcev v letih 1970, 1971 in 1972 po narodnosti (v %)

Zadnje polletje je za neslovenske fluktuate še posebej značilno, saj je trend poskočil za več kot 10 % — torej imamo 70 % neslovenskih fluktuantov in samo 30 % slovenskih, kar je ogromna razlika v primerjavi s prvim polletjem 1970, ko je bilo Slovencev še celo nekoliko več kot fluktuantov iz sosednjih republik.

In kakšen del staleža predstavljata obe skupini fluktuantov?

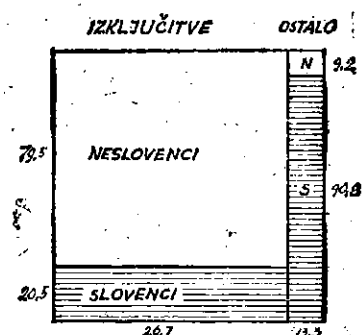
Ob koncu letošnjega polletja smo imeli v tovarni zaposlenih 78 % Slovencev in 22 % neslovencev. Če primer-

pri delavcih starih 26—30 let, zaustavilo pa se je odhajanje najstarejših delavcev, ki je bilo doslej v stalnem upadu. jama število fluktuantov s staležem, predstavlja v prvih šestih mesecih fluktuacija Slovencev 2,7 % njihovega staleža, medtem ko je pri neslovencih ta odstotek neprimer- no višji (23 %). Če bo ob koncu leta ostal samo enak, kot je sedaj, potem to pomeni, da se bo v enem letu izmenjala skoraj polovica vseh delavcev, ki so pri nas zaposleni iz drugih republik.

Ker smo ugotovili, da Slo-

tuirajo od neslovencev, nas je še zanimalo, kako se med seboj razlikujejo po načinu odhoda iz podjetja.

Fluktuacija delavcev v prvi polovici 1972 po narodnosti in načinu odhoda (v %)

Razlike so res očitne, saj Slovenci v večini odhajajo z rednim odpovednim rokom (90,8 %), medtem ko pri delavcih iz sosednjih republik prevladujejo odhodi zaradi neopravičenih izostankov.

(Nadaljevanje prihodnjic)
dipl. sociolog Albina Tušar

Pomen solidarnostne akcije

Da bi čimprej nudili pomoč prizadetim pri poplavi v Pomurju, so slovenski sindikati in gospodarska zbornica Slovenije začeli akcijo, da bi vsak zaposlen v Sloveniji prispeval nekaj od svojih dohodkov kot pomoč za ublažitev posledic. Vsak dan iz časopisja in drugih obveščevalnih sredstev vidimo, da je vedno več kolektivov, ki so sprejeli akcijo in se odločili, da določen znesek osebnega dohodka dajo kot pomoč.

Tudi v naši Železarni so se družbeno politične organizacije že dogovarjale o tem, sedaj je samo odvisno od vsega kolektiva, da reče svoj da. Menim, da bo kolektiv na sestankih delovnih skupin to tudi storil. Vsota katero bo dal vsak posameznik za nje, ga ne pomeni veliko, skupno pa bo ta pomenila kar precejšno pomoč. Ne samo to, pokazali bomo, da smo pripravljeni pomagati kadar posameznika ali večje območje prizadene nesreča.

Železarji predstavljamo velik kolektiv v Sloveniji, ki je bil vedno v mnogih stvareh za zgled drugim kolektivom in ki je bil vedno pripravljen prispevati svoj delež. Če poleg vsega pomislimo, da so poplave prizadele ravno tisti predel naše majhne domovine, kjer je še najbolj čisto kmetijstvo, je še bolj razumljivo, da v tej akciji sodelujemo. Naša akcija naj bo noven dokaz sodelovanja delavcev in kmetov. Ne smemo pozabiti, da so tudi kmetje podprli delavce takrat, ko so delavci to potrebovali. Samo s skupnimi močmi bomo zmogli vse težave in dosegli hitrejši gospodarski razvoj Slovenije. Vedeti moramo, da je tistemu zmerom boljše, ki pomoč daje, kot pa tistemu, ki jo mora zaradi raznih vzrokov sprejemati, ali bolje rečeno prositi.

Stane Turkar

Fluktuacija delavcev v letih 1970, 1971 in 1972 po delovnih enotah (v %)

V skupini delovnih enot, kjer odhajanje delavcev še vedno narašča, so talilnice in valjarne Bela (torej je bil upad v drugi polovici 1971 samo trenuten pojav, saj trend v zadnjih treh letih še ni spremenil svoje smeri).

Predelovalni in energetski obrati ter upravne službe imajo v obdobju, odkar sistematično spremljamo ta pojav, nekako konstantno fluktuacijo, medtem ko je v valjarnah Javornik, vzdrževanju in transportu opaziti trend upadanja z manjšimi nihanjem.

V tem polletju torej ni bistvenih odstopanj od doslej nakazanih smeri, čeprav so valjarne Bela in Javornik s spremenjeno organizacijsko strukturo slabše primerljive s prejšnjimi polletji.

Če upoštevamo kvalifikacij-

sko strukturo delovnih enot, ponovno zasledimo v talilnicah, valjarnah Bela in Javornik izredno močno fluktuacijo z NK in PK delovnih mest, kar brez dvoma pomeni, da so delovni pogoji slabi in osebni dohodki zanje prenizki. Delavci z njih odhajajo kljub temu, da jim ob sprejemu ne postavljamo drugih izobrazbenih pogojev kot pismenosti.

Relativno (odnos med narodnostno strukturo staleža in fluktuacije) neslovenci najmočneje fluktuirajo iz valjarn Bela, kjer je zaposlenih 26 % neslovencev in 74 % Slovencev, medtem ko je odnos fluktuacije 86 % : 14 %. V talilnicah je stalež nesloven- cev nekoliko višji od Slovencev, v letošnjem prvem polletju pa je odšlo iz njihovih

Črna metalurgija v družbenem...

(Nadaljevanje s 1. strani)

ja železarn in zmanjšanje re-produkcijske moči za udeležbo pri pomembnih investicijskih posegih, ki se pričakujejo od železarn. Podražitev surovin in reprodukcijskega materiala v zvezi z zadnjo devalvacijo, je na primer vplivala oziroma povečala proizvodne stroške železarn za okrog 400 milijonov dinarjev (Združenje jugoslovanskih železarn: Informacija o vplivu devalvacije na črno metalurgijo v letu 1972, Beograd 1/72). Če se upošteva še vpliv devalvacije na podražitev uvozne opreme, glede na obstoječe investicijske kredite in druge podražitve, ki

spremljajo devalvacijo, potem njen negativni vpliv na poslovanje črne metalurgije proizvajalci ocenjujejo z okrog 800 milijonov dinarjev (ZJZ: Informacija o vplivu devalvacije na črno metalurgijo v letu 1972, Beograd 1972). Do sedaj poiskane rešitve za kompenzacijo teh povečanih stroškov to ne pokrije, tako da že itak majhni reprodukcijski sposobnosti železarn grozi, da se še poslabša.

Obstoječe zmogljivosti železarn in proizvodnje faze v katerih moramo pričakovati izgradnjo novih agregatov do leta 1975 so po družbenem planu:

(v 000 tonah)

	obstoječe zmogljivosti	potrebna proizv. po druž. planu do leta 1975	manjkajoče zmogljivosti
surova ruda	6.300	8.700	2.400
surovo železo	2.700	3.500	800
surovo jeklo	3.400	4.500 — 5.000	1.100 — 1.600
jekleni proizvodi	3.000	3.400 — 3.700	400 — 700

(Obstoječe zmogljivosti so vzete iz letnega poročila o delu Združenja jugoslovanskih železarn za leto 1971).

Kakor je razvidno iz tabele, v izgradnji zaostajajo primarne faze proizvodnje, kar povzroča to, da je črna metalurgija danes v pomembnem obsegu odvisna od uvoza (Uvoz surovin in reprodukcijskega materiala je znašal za črno metalurgijo leta 1971 okrog 120 milijonov dolarjev). Pomembni objekti, ki jih je do leta 1975 potrebno zgraditi:

— V okviru rudnikov: razširitev rudnika Ljubije za dodatno proizvodnjo milijon ton rude, izgradnja druge faze rudnika Tajmiste, kakor tudi manjše intervencije na ostalih lokacijah. Po informacijah so konstrukcije financiranja za to izgradnjo zagotovljene in izvršitev te investicije ne bi smela biti problem. V okviru te problematike pa ostaja še naprej aktualno vprašanje, če so s predvidenimi rešitvami najustrenejše zajeti problemi obogatitve rude in kaj je v tej smeri potrebno še narediti, ne samo, da bi se boljše koristile zmogljivosti za proizvodnjo surovega železa, temveč, da bi se tudi poraba koksa približala bolj racionalnim okvirom.

— Pri surovem železu: je leta 1971 pričel obratovati nov plavž z aglomeracijo v železarni Smederevo (zmogljivost 700 tisoč ton letno). Do leta 1975 bi moral biti zgrajen še en nov plavž v železarni Zenica. Z vidika povečanja proizvodnje surovega železa, predstavlja problem utečenje nove tehnologije pri delu elektoredukcijske peči v železarni Skopje, kar mora zagotoviti boljše koriščenje že izgrajenih zmogljivosti (Koriščenje zmogljivosti je danes zelo nizko (okrog 45 %)). — Letno poročilo o delu Združenja Jugoslovanskih železarn za leto 1971 — str. 24).

— Pri surovem jeklu: najpomembnejše zmogljivosti so gradnje v okviru železarne Zenica (LD konvertorji z zmogljivostjo 1,4 milijona ton) in železarne Smederevo (LD konvertorji z zmogljivostjo 840.000 ton). Izgrajena pa je že nova električna peč z zmogljivostjo 300.000 ton elektrojekla v železarni Skopje.

— Zmogljivosti valjarn: že danes znašajo po oceni okrog tri milijone ton. Medtem pa se le te nepopolno koristijo zaradi neizgrajenosti predhodnih faz in težav pri nabavi polizdelkov. Poleg tega v obstoječi strukturi valjarniških kapacitet manjkajo zmogljivosti za ploščnati material in drobne paličaste profile. Po načrtu razvoja do leta 1975, je potrebno, da se zgradijo: kontinuirna valjarna za drobne profile (zmogljivosti 650.000 ton letno) in kontinuirna valjarna za predelavo polfabrikatov v železarni Zenica; hladna valjarna v železarni Smederevo (zmogljivost 200.000 ton); hladna valjarna v železarni Jesenice (zmogljivost 200.000 ton); rekonstrukcija težke valjarniške proge in izgradnja nove lahke proge brezšivnih cevi (zmogljivost 135.000 ton) v železarni Sisak; izgradnja bluminga in zmogljivosti za kontinuirno vlivanje polfabrikatov, kakor tudi kombinirana lahka-srednja proga (zmogljivost 150.000 ton) v železarni Nikšić; hladne valjarne v železarni Skopje (zmogljivost okrog 800.000 ton).

V kolikor se do konca leta 1975 zgradijo vse valjarne po individualnih načrtih železarn bi zmogljivost v tej fazi občutno presegle planska predvidevanja v črni metalurgiji po družbenem planu.

Mer drugim pa so bila investicijska vlaganja leta 1971 občutno pod planiranim (izvršena so bila skupaj okrog 84 odstotkov predvidenih del). Kakor v prejšnjih letih, je železarne pestilo pomanjka-

nje investicijskih sredstev. Pa tudi za objekte, za katere je obstojala konstrukcija financiranja, je bila izgradnja v zamudi. To zaradi tega, ker so bila lastna sredstva železarn okupirana s povpraševanjem kupcev, zaradi prekomerne navzoče nelikvidnosti podjetij; zaradi nedoteka sredstev iz kreditov bank in drugega. Gledano z vidika strukture investicijskih del, predvsem zaostaja domača oprema, ki je uresničena z okrog 65 odstotki, potem uvozna oprema, ki je realizirana z okrog 80 % in drugo.

Zakasnitve na velikih objektih so predvsem občutne v železarni Smederevo (jeklarna), kar tudi ogroža delo v valjarni železarne Skopje, potem kasni izgradnja plavža in jeklarne v Zenici, kar povzroča problem izvrševanja plana proizvodnje profilov. Ravno tako kasni izgradnja hladne valjarne na Jesenicah (za katero še ne obstoji konstrukcija financiranja), kakor tudi nekateri drugi objekti v ostalih železarnah. Po nekaterih ocenah, izgradnja teh objektov lahko kasni leto dni ali celo več. To je v veliki meri odvisno od pripravljenosti zainteresiranih, da organizirano pristopijo k realizaciji z družbenim načrtom usklajene politike.

Napačno bi bilo zaključevati, da obstoječe zmogljivosti v črni metalurgiji, kakor tudi kvantifikacije, ki jih je po družbenem načrtu potrebno doseči do leta 1975, kažejo da to ne bo posebno velik napor. Iz publiciranih makro pokazateljev v samem dokumentu načrta se ne vidi v zadostnem obsegu tudi kakovostne spremembe, ki jih je potrebno ustvariti v tem obdobju. Tako na primer načrt računa v okviru novozgrajenih zmogljivosti, doseganje sprememb v kakovostni strukturi proizvodov črne metalurgije, skladno z zahtevami tržišča. To mora omogočiti, da se pri pomembnem povečanju potrošnje jekla, uvoz zadrži na približno današnjem nivoju. Med drugimi pa številne zmogljivosti, ki bi morale prispevati k uresničevanju zamisli kasnije pri izgradnji ali niti ni zagotovljena konstrukcija financiranja. Razen tega je prisotno mnogo neusklajenosti in nesinhroniziranosti razvoja, kar ogroža, da se razvojna gibanja oddaljujejo od osvojenih konceptijskih rešitev na osnovi politike dolgoročnega razvoja (povečuje se uvoz starega železa in polizdelkov, obstoji nevarnost, da se duplirajo zmogljivosti in drugo). Ti problemi, kakor tudi še neusklajena tehnološko-ekonomska koncepcija dolgoročnega razvoja med družbenopolitičnimi skupnostmi, lahko resno zavrejo razvoj črne metalurgije po družbenem planu. To predvsem zato, ker se brez doseženega dogovora ne usmerjajo, ali ne ravno v zadostni meri, sredstva za razvoj te panoge.

(ČELIK 37/1972 - junij 1972)

In memoriam

V Portorožu je v 89. letu starosti 16. avgusta sklenil svojo trnjevo življenjsko pot dr. Maks Obersnel. Z njim je odšel z ospredja zaslužen gospodarski strokovnjak, terpožrtvovalni socialni organizator, vnet kulturni delavec in klen narodnjak. Rodil se je 25. oktobra 1883 v Trstu in se je moral na študijah z instrukcijami in poučevanjem sam vzdrževati. Po promociji na Dunaju leta 1909, je tri leta služboval v Trstu in leta 1913 prevzel vodstvo edinega slovenskega denarnega zavoda, ki je smel spremljati pupilne hranilne vloge. Med vojno je bil na fronti dvakrat težko ranjen. Ko je po vojni moral zapustiti Trst, ga je slovenska narodna vlada postavila za državnega nadzornika Thurnovih jeklarne na Ravnan. Prišel je v pravo sršenovo gnezdo okorelih fevdalcev in dr. H. Luckmana, kot predstavnika mednarodnega koncerna Boehlerjevih železarn. Stalo ga je velikih naporov preden je pripravil in dosegel preusmeritev ravnstevskih jeklarne in vključitev v jugoslovansko gospodarstvo.

Po treh letih je s 1. julijem 1922 prišel kot generalni tajnik v Kranjsko industrijsko družbo na Jesenice. Na Jesenicah so bili takrat kot večinski lastniki italijanski delničarji, železarno pa so vodili Nemci, med njimi zagrizeni šovinisti in petokolonaši, ki so bili po končani prvi svetovni vojni vsi ostali na svojih vodilnih položajih. Današnja generacija se bo težko zamislila v čase, ko se v uradih železarne ni smelo glasno govoriti slovensko. Železarji so trpeli zaradi nezadostne preskrbe z živili in rastoče draginje živila, ki jo je povzročala povojna inflacija. Zavarovanci in upokojenci pa so prišli ob vso imovino skladov socialnega zavarovanja, ki so jih med vojno porabili za vpis avstrijskih vojnih posojil. Tako so ostali mesece brez pokojnin.

Obersnel se je z vso vne-mo poleg rednega dela, prvenstveno lotil sanacije socialnega skrbstva, kateremu je posvetil dve de-

setletji neugnanega dela. Glavni cilj mu je bil obenem, da zgradi sodobno bolnišnico, ki je bila železarjem in vsemu okraju nujno potrebna. S stalnim prizadevanjem je dosegel, da je bila tik pred izbruhom druge svetovne vojne, zgradba bolnišnice v surovem stanju pod streho. Železarja ga je delegiral v upravo bratovskih skladnic in pokojninskega zavoda. Desetletja je vodil organizacijo nameščencev železarne, širil socialno zavarovanje z ustanovitvijo posebnega zobozdravstvenega sklada, izrednega pokojninskega sklada za delavce in sklada za podporanje brezposelnih.

V ravnateljstvu družbe je imel kot Slovenec izredno težaven položaj z nemškim uradnistvom in tehničnim vodstvom, ki mu je zamerilo, da je bil v delavskih zadevah pri pogajanjih, ker je pač videl upravičenost delavskih zahtev, popustljiv. Kot generalni tajnik je stal v središču ognja, ob navzkrižju interesov tujega kapitala, političnih trenj in nasprotij, ter socialnih borb, ki jih ni bilo mogoče uskladiti v vsestransko zadovoljstvo. Na Jesenicah je doživljal med dvema svetovnima vojnama kritična razdobja boja železarne za obstoj, ustavitve obratov, velike stavke železarjev in gradincev, likvidacije in obnove obratov, izpostavljen silovitim napadom. Kljub vsemu pa je še vedno našel čas za sodelovanje in organiziranje kulturnih športnih in narodnih prireditev.

Kot nacionalnega delavca in Sokola so ga ob okupaciji takoj aretirali. Pri prevozu v zapore se je hudoponesrečil, toda še preden je okrevl, so ga izselili v Srbijo. Po vojni mu je vlada, kot odličnemu pravniku in finančniku, poverila sestavo strokovnega poročila o največjih industrijskih podjetjih s tujim kapitalom v Sloveniji, med njimi za Falo in tržiško predilnico, ki so bila nacionalizirana. Do upokojitve je končno vodil tržiško zavarovalnico d. d. v Piranu. Za svojo neugnano in zasluženo delo ni žel niti hvaležnosti, niti javnega priznanja.

Ivan Mohorič

IVAN JAN

Pred 30-letnico kokrškega odreda

(Nadalj. s prejšnje številke)

Kljub mobilizacije je odred sredi oktobra 1944 z ustanovami vred štel 576 ljudi. Odred je še nadalje z vso specifičnostjo kazal lastnosti teritorialne enote. Zaradi vseh okoliščin je še naprej moral delovati po bataljoni in tudi po manjših skupinah.

Na ta način so bili zlasti bataljoni trdneje vezani na določena območja. Pri svojem delovanju so vse bolj sodelovali tudi s terenskimi organizacijami, s prebivalstvom na sploh in z enotami VDV.

Tako so tudi bolj spoznavali svoje sektorje in se lažje in hitreje prilagajali potrebni taktiki in trenutnim potrebam na terenu. To je bilo pomembno zlasti zaradi tega, ker je bilo na razmeroma majhnem ozemlju poleg orožniških in policijskih postojank tudi celo vrsto že obstoječih in še nastajajočih domobranskih enot.

Bataljoni so se še vedno zadrževali v gozdovih strmin

Karavank in Kamniških planin in taborili zunaj. Le za kak dan so se naselili pri kakem osamljenem kmetu, kot n. pr. pri Gabrcu ali Pavlju nad Lomom na severni strani Storžiča.

Dolina je bila tako zelo oddaljena od partizanskih taborišč, vendar pa je bilo to pri vsakem bataljonu nekoliko drugače. Za vse pa velja, da je bila višinska razlika med taborišči in operativnim področjem v dolini zelo velika — tudi do 1000 metrov. Zato je bil sestop v dolino ne le dolgotrajen in naporen, temveč vedno zvezan z nevarnostjo, da ta ali ona partizanska kolona na robu gozdov in na prehodih v ravnino ne bo nenadoma napadena. Zaradi tega so vse enote odreda vseskozi neprestano morale skrbeti za varnost oziroma nikoli niso smeli pozabiti na konspiracijo. Kako je bilo po bataljoni?

— v tem času je bil najbližje dolini I. bataljon, ki se je zadrževal pod Stolom. Toda tudi ta je ob vsakem

sestopu iz strmin in gozdov v dolino moral pošiljati naprej obveščevalce, dobre patrulje in predhodnice ter se gibati v raztegnjeni koloni;

II. bataljon se je zaradi težavnosti terena moral zadrževati najbolj oddaljen od doline. Ta se je gibal v dolini Kokre in pod Krvavcem, včasih pa je moral priti tudi na območje Storžiča. Višinska razlika med dolino in taborišči je bila tako velika, da so za posamezne akcije včasih potrebovali tudi po več dni. Poleg tega se je moral bataljon včasih umakniti ne le v višavje, temveč tudi globlje proti avstrijski meji. Zlasti na tem območju je bilo treba vse do konca vojne strogo upoštevati pridobljene izkušnje konspiracije: upoštevati, da je v dolini pod Krvavcem in Storžičem celo vrsto domobranskih in drugih postojank, da ljudje na tem trikotju niso naklonjeni NOB, ali pa so ustrašeni, upoštevati je bilo treba, da se je enota morala prehranjevati z akcijami sama in da je bila tako vsaka prehranjevalna akcija hkrati tudi vojaška;

— najmlajši III. bataljon se je zadrževal v okolici Dobrče in Storžiča. Zdaj je bil manj, drugič bolj oddaljen od doline, vendar tudi zanj v glavnem veljajo podobne oznake.

V zvezi s temi dejstvi pa je za vse — seveda za nekatere bolj za nekatere manj — veljalo:

— kuharji so skoraj vedno morali dobro paziti, da se iz taborišča ni kadilo. Zato je bilo treba skrbeti za suha in predvsem bukova drva;

— pogosto je bilo treba menjavati kraje taborišč, ker so kljub skrbnosti vedno ostali še kakšni sledovi. Poleg tega je od časa do časa kak novinec tudi dezertiral, ali pa so se posamezniki tedaj, ko so bili v dolini med ljudmi, obnašali neprevidno ter povečali več, kakor bi smeli. Taka mehotena razkrivanja tajnosti so sledila zlasti zato, ker so za številnimi novinci proizvedovali njihovi svojci in — nič hudega sluteč — je glas o zadrževanju te ali one partizanske enote v določenem kraju, prišel do sovražnikovih ušes;

— vse jesen in vse do konca vojne — in celo iz dneva v dan bolj — je bilo treba skrbeti za neposredno varnost z dobro postavljenimi stražami. Te pa so bile uspešne le, če so v okolico in v dolino odhajali tudi drzni in iznajdljivi obveščevalci ter izvidniki;

— vse do konca vojne — ne le takrat — je bilo treba dostikrat brisati sledove, pa naj bo to v listju, po ilovnatih poteh ali kjerkoli drugod. Posebno pa je to veljalo za zimski čas, kajti sledovi v snegu so bili najnevarnejši.

Vse naštetu bi bilo morda za druge kraje, zlasti za tiste, kjer so se zadrževale regularne enote, ki so bivale v glavnem po naseljih, zelo čudno. Bila je že jesen 1944,

ko je bil velik del Jugoslavije že osvobojen in ko je bila osvobodena tudi že jugoslovanska prestolnica.

Toda prav zaradi tega obdobja in zaradi bližanja front proti Rajhu, je bilo v tem kotu in na razmeroma majhnem koščku zemlje, vse več sovražnikovega vojaštva. Gostoto sovražnikovih enot pa so povečale še domobranske posadke. Zato so bile na tem predelu sovražnikove očiščevalne hajke vse pogostejše.

Te so imele nalogo, da zavarujejo premike nemških enot in da zagotovijo varnost in dejavnost večjih enot. Prav zaradi tega zgoščevanja nemških in kvistinskih sil na tem območju, je bilo delovanje tako partizanskih enot, kot terenskih organizacij — seveda s precejšnjimi razlikami — dosti oteženo. Člani OBKOM za Gorenjsko, kot npr. France Perovšek, ki je nekajkrat prišel na levi breg Save, je s tovariši, s katerimi je obiskoval politične organizacije in odredne enote, vselej krepko občutil, da so razmere v Karavankah, pod Storžičem in Krvavcem

vse naj drug...
sni...
Jelov...
na...
rad...
ste ol...
že, por...
z...
post...
kami...
jevan...
de...
nov...
skozi...
je to...
pos...
pred...
zhodi...
delno...
od S...
se n...
diti...
41. s...
ke...
tist...
jaške...
bliz...
jeji tr...
Zar...
smr...
breta...
pla...
batal...
pr...
rih...
nem...
man...
II...
že na...
inji...
1944...
nova...
Avgu...
ufer...
dole...
man...
na...
njego...
zato...
tavlje...
na...
V me...
izpo...
do...
odred...
šta...
šene...
mem...
ve...
danji...
kom...
Anto...
bo je...
sep

Slavko Tarman:

**Z majhim korakom sem stopil v Pariz,
VI. ga skušal pogledati, videti in doživeti...**

NEDELJA... Danes je še poseben dan. Toplo jesensko sonce je privabilo med zelene zaljubljenke, klošarje, mamice z vozički in gospodarje s psi, ki jih je treba bolj čvrsto držati na vrvi, da ne bi skrunili rodovnikov na vogalih.

Uslužbenci po parkih razpostavljajo stole. Da, stoli po parkih so od pomladi do jeseni neločljivi del pariškega pejzaža. Pariški mestni svet je prav tiste dni v navelikodušnosti sklenil, da poslej ne bodo več pobirali pristojbin za te »grde« rdečrjave stole iz kovanega železa, kot jih je označil novinar International Herald Tribune, ameriškega dnevnika, ki izhaja v PARIZU. Dolej je bilo treba za stol plačati 50 centimov (1,65 N din), za »fotelj« z naslonjaki za roke pa 90 centimov. Sedaj bodo »chaisieres« — ženske, ki so neusmiljeno izterjevale to pristojbino — na veliko jezo

Parižanov in še večjo jezo tujih turistov ob službo. Vendar ne povsod. »Najemnina« za stole bo odpravljena le v tistih parkih, ki sodijo v pristojnost mestnega sveta. Res je, da je teh parkov največ, niso pa vsi. In tako na MARSOVIH POLJIH, pod EIFLOVIM STOLPOM za stol ne bo treba plačevati, v TUILLERIJAH in LUXEMBURSKEM PARKU pa bo treba seči v denarnico.

Sodobno urejeno rekreacijsko središče ob bulevarju LANNES, na robu BULONJSKEGA GOZDA je ta dan polno zasedeno. Staro in mlado se razgibava in nabira moči za naslednji delovni teden. Tudi Francijo je že pred leti zajel val TRIM-a in ljudje si prosti čas izpolnijo na tem res zdravem kraju. V sencih zelenja, proč od mestnega hrupa si pošteno nabirajo novih sil.

Skozi reko avtomobilov se prebijamo proti Versaillesu.

Zaradi nemirno utripajočih semaforjev v gostem prometu napredujemo po polzevo. Ljudje se sprehajajo po ulicah, turisti polnijo fotografske aparate in kamere. Mladi se sprehajajo po promenadi. Obklečeni so po zadnji modi. Na ulicah so mladi in stari. Sprehajalci vodijo s seboj pse na veržicah, posejajo v prijetnih kavarnicah, iz katerih odmevajo stari hiti. Pogled, v katerem je čuti delček snobizma. Ulice so polne ves dan. Vrvež ne preneha niti takrat, ko mine ura polnoč. Starejši preživljajo večer v umirjenih lokalih, mlajši si želijo moderno glasbo. Mnogi posedajo v nočnih lokalih, nekateri v vrtnih restavracijah, drugi si poiščejo zabave v bistrojih. Mladi se zbirajo v disco klubih. Okolica Versaillesa nudi prijeten mir turistu, ki prihaja iz središča mesta.

Izstopimo pred kraljevo rezidenco — VERSAILLES.

Danes je Versailles mesto s 96.000 prebivalci. Od Pariza je oddaljen 21 km. Tu je francoski kralj LUDVIK XIII prvotno postavil majhen lovski gradič. Naslednik LUDVIK XIV je dal gradiču dokončno veljavo in blišč. Majhni lovski gradič je dobil obliko današnjega dvora. Kralj LUDVIK XIV je porabil za dokončno preurejanje dvorca 20 let. Tako preurejeni dvor je zaposloval 20.000 oseb. Kralj LUDVIK XVI. in kraljica MARIA ANTOINETA sta bila kraljevski par, ki je živel v dvorcu VERSAILLES.

Zrcalna dvorana, kapela in vse ostale dvorane s svojim inventarjem predstavljajo neprecenljivo zgodovinsko vrednost.

Po prvi svetovni vojni, ko so bili Nemci premagani, so jim združeni zavezniki prav tu v zrcalni dvorani diktirali znani versajski mir. To je Nemce silno ponižalo. Nemški cesar WILHELM II ni mogel prenesti sramote in je pozneje odstopil. Ko so Nemci podpisali mir je premier CLEMENCEAU vzkliknil: »na ta trenutek sem čakal 40 let.«

Danes je grad VERSAILLES samo še muzej, ki ga razkazujejo radovednim tujcem. Turistov je skozi vse leto toliko, da spuščajo v grad

Mir, idilika in svež zrak, pa še lepi sonodi, čitka in miru potrebnih železarjev v telepe

skupine po 20—30 ljudi hkrati. To je za VERSAILLES zelo lep priliv dohodkov. Če LUDVIK XIV, ki se je imenoval sončni kralj, ni dosegel s tem gradom nič drugega, je vendar dosegel to, da je grad danes zelo zanimiva turistična privlačnost, ki prinaša Franciji ogromne dohodke.

**LEPOTA IN UMETNIŠKA
STVARITEV JE POVSOD
ENAKO LEPA...**

Vsak dan novo doživetje, novo odkritje. Vozimo po ELIZEJSKIH POLJANAH na TRG CONCORDE. Sami trga ima površino 84.000 m² in je največji trg na svetu. Med francosko revolucijo je stala na TRGU CONCORDE giljotina. Tu je bil usmrčen LUDVIK XVI, MARIA ANTOINETA, DANTON, ROBESPIER.

RE, AM...
več 1000...
cev...
ladju...
cerke...
ADE...
trga...
23...
obela...
tehta...
ves...
nan...
nam...
parik...
vico...
MO...
JA...
fisker...
LU...
preko...
COR...
de...
ogla...
BU...
LAC...
G...
Ci...
ide...
hod...
SKE...
TOVI...
stran...
v El...
LJA...
ad na...
skom...
LEF...
Pred...
bi je...
najve...
aleri...
zej...
LRE...
srčal...
pusm...
nam...
or...
VRE...
stno...
tako...
odh

vse naj drugega kot na desni strani Save, se pravi v Jelovici in naprej. Če so bile razmejene na Gorenjskem zaradi te okupatorske mreže, poročila z domobranskimi postojankami, v celoti za bojevanje in delovanje partizanov skozi dokaj težavne, je to posebej veljalo za predel znan od Kokre in delno od Storžičem. Temu se ni dalo kajti že vse od julija 1941 so bile partizanske celice tiste uporniške vojaške enote, ki so bile najbližje tretjemu Rajhu.

Zaradi smrti Staneta Dobretarja je v poveljstvih bataljov prišlo do nekaterih sprememb. Za novega komandanta II. bataljona je bil že naslednji dan, to je 8. 10. 1944, imenovan podporočnik Avgust Ferdo. Ta je bil dotlej komandant I. bataljona. Njegovo mesto je bil zato prevzela Jože Košenina.

V tem mesecu se je odred izpopolnil do dobra in tudi v odredni štabu so bile izvršene spremembe in dopolnitve. Dodani odredni politkomisarji Anton Kržišnik-Ljubbo je septembra odšel v

politični tečaj, 12. oktobra pa je v štab IX. korpusa odšel tudi pomočnik politkomisarja Janez Jerman-Bohinjc. V štab XXXI. divizije je odšel tudi predsednik vojaškega odrednega sodišča Janez Lotrič-Jonkel.

26. oktobra 1944 je bil odredni štab izpopolnjen tako: komandant, njegov namestnik in načelnik so še vedno ostali prejšnji, za novega politkomisarja je bil imenovan Peter Bratkovič-Zvonko, za pomočnika politkomisarja pa Andrej Bohinc.

Poleg tega je bilo imenovanih celá vrsta referentov, Marjan Jager-Ris je postal v. d. operativni oficir, Anton Cvelbar-Tomis, vodja sekcije za zveze; Mihael Kurnik, inž. teh. referent; Janez Jan-Svoboda, šef obveščevalnega centra; Fani Knez, apotekarski referent; Ljudevit Žiger, šef administracije; Demeter Valenčič-Sonc, propaganda in dopisništvo; Nande Mohar, administrator pers. odseka; Viktor Korošec, intendant; Ivan Porento-Vojko, sekretar odrednega biroja Skoj.

(Se nadaljuje)

Tudi Filip ima štiri leta vojne za seboj, le s to srečo, da je bil pri preskrbovalni četi in fronte v prvi črti ni nikoli okusil. Vseeno pa ve, kako se je treba obnašati, kadar streljajo nate. Treba je poiskati zaklon ali bežati od zaklona do zaklona, dokler krogla ne uideš.

»To pa znava tudi midva z Jankom,« si Žef odganja črne misli. Rad bi se oprijel drobne bilke upanja, da so tovariši ušli strelom, kakor jim je ušel on, in da se morda prav tako kot on skrivajo kje v goščavi ali na kakem drugem skritem mestu.

»Če so živi in če se niso rešili pred krogli na ono stran meje, se bodo zvečer prav gotovo zbrali nekje tu blizu in vnovič poizkušali srečo.«

Teh nekaj ur do mraka bo Žef pač moral potrpeti, saj je zelo dolo spal in je sonce že prekoračilo v drugo polovico popoldanskega neba. Zato bo na mrak počakal kar tu med borovci, ki ga pokrivajo z gostimi igličastimi vejami. Boljšega skrivališča najbrž ne bi našel. A tudi ko bi bilo slabše, bi drugega ne iskal, ker je treba štediti z močmi in ker je steza tako blizu, da bo lahko slišal sleherni korak in da tovarišev, če bi prišli po stezi (in to bodo prav gotovo!), ne bo zgrešil.

In v mislih jih že sliši, kako prihajajo po stezi. Takoj nato pa se zdrzne, kakor da sliši resnične korake.

»Ja, koraki so, pravi koraki!« prisluhne še ostreje. Da, koraki so! Pravi koraki!

»Prihajajo!« se razveseli in se hoče dvigniti, da bi že od daleč pozdravil Janka, Petra in Filipa, takoj nato pa otrpne.

Korakov je preveč! Tuji so!

To potrdi tudi govorica. Nerazločna, a vedno glas-

dokler čez nekaj trenutkov ni slišati odmeva pločevine, ki je udarila ob skalno prepadovo dno.

Samo to in hlastno zvečenje vojakov je slišati. Šele čez čas, ko so prvi že siti, se jim razveže zopet jezik. Drug drugega vprašujejo, ali se bodo še dolgo potikali po teh hribih in stiskali za tistimi ščavi, ki so jo potegnili karabinerjem izpred nosa in na katere je davi še za teme uletela obmejna patrolja prav na robu te strmine.

Ježijo se, ker tista patrolja ni znala dobro meriti in pobila tistih treh, ki jih je opazila. Bolje je meril neki ščavo, ki je obstrelil z revolverjem nekega financarja.

Če se niso ribelli (tako govorijo vojaki) pretolkli čez mejo, se skrivajo prav na tem gorskem odseku. In financarji trdijo, da se niso. Zato so vrgli toliko vojske na noge in jo nagnali v gore v pomoč financarjem, karabinerjem in graničarskim vojaškim posadkam.

Že enajst let, ko je bila tu fronta, ni bilo v teh hribih toliko vojske...

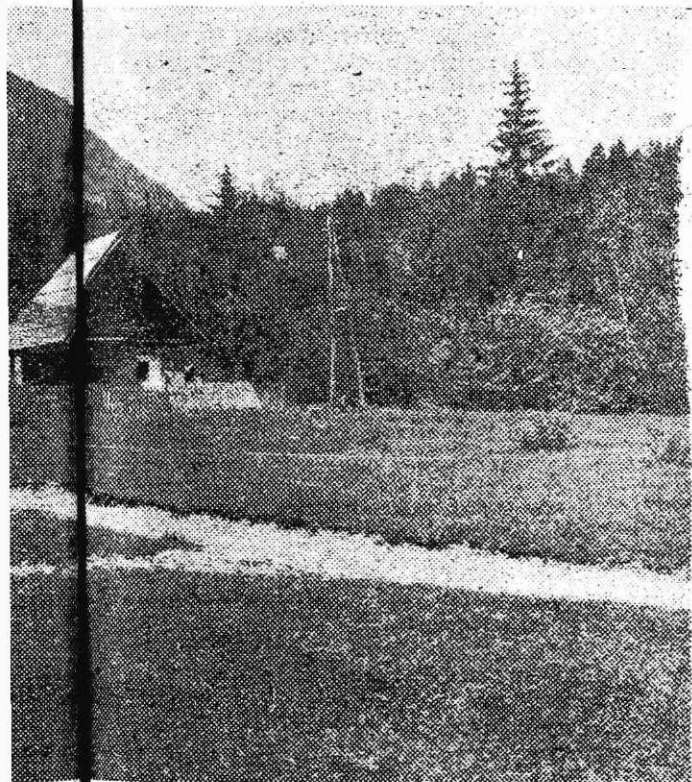
Tako se pogovarjajo vojaki in menijo, da taki množici vojske ne bi mogla uiti niti miš. Žef pa medli od strahu, zadržuje sapo, ker se boji, da bi slišali njegov dih, obenem pa ga sili h kašlju. Tudi srcemu naglo in glasno bije, da ga razločno sliši.

Potem vojaki utihnejo. Žef sliši klockot. Torej jih muči žeja.

Tudi Žefove ustnice so vedno bolj suhe, vedno bolj skeleče. Jezik se mu lepi na nebo.

Potem nastane ropot. Vojaki se opasujejo in pripravljajo na odhod. Prej bodo seveda pretaknili to goščo borovcev, ki se zdaj Žefu zdi hudo ozka, in ga našli.

In res sliši nekega Italijana, ki pravi, da bi bili ti borovci prav dobro skrivališče za kakega tihotapca ali ubežnika, drugi pa se zasmejejo in mu pravijo, naj le stopi mednje, če še ni opravil potrebe, saj

lepi spodi, to je, kar dneve in dneve privablja vse več pov v to lepo dolino Radovne. (Foto: Franc Alenka)

RE, SAM DU BARRY in več 1000 ostalih obsojenec. Nadju trga je znana cerkev MADELEINE. Sredi trga je 23 metrov visok obelisk tehtja 220 ton in je ves prekrit s hieroglifi. Je namreč darilo egiptanskega vicekralja MOHAMEDA ALIJA, francoskemu kralju KARLU X. preko mostu CONCORDE odpira mogočen pogled na BURBONSKO PALACOG CONCORDE preide na mostu v TUILERIJSKE PLOČE, na zahodni strani v ELIZEJSKA POLJA. In nadaljujemo peš skozi TUILERIJSKE parke. Pred njimi je brez dvoma največja galerija sveta — muzej LOUVRE. Prav tu smo se srčali s smrtimi umetninami. Prihajajo v LOUVRE s tako naglico in prav tako odhajajo, ne odnese

nič oziroma malo, prav malo, se pravi komaj drobec tistega, kar mu je namenjeno. Skratka, LOUVRE je dosežek, ki ga ne more pokazati noben drug narod in nobena druga država na svetu.

In MONA LISA z večno skrivnostnim nasmehom... Često se primeri, da sprašujejo ljudje, kolikšno vrednost predstavljajo zbirke v LOUVRU. To je nemogoče izraziti z besedo: neizmerno! Ena sama beseda, ki zaobjema vse! In pri tem je značilno, da ni niti ena slika ali kip zavarovan za primer požar, ognja ali tatvine. Vrednost MONE LISE in NIKE SAMOTARKE se sploh ne da izraziti v številkah. LOUVRE ima v celim 50.000 kub. metrov prostornine. To je nedvomno največji muzej na svetu.

TIGROVEC ŽEF

MIHA KLINAR

ne ša govorica, ki ne more biti drugačna kakor italijanska.

»Italijani?« zadržti Žef. »Da, Italijani!« mu začne srce divje udarjati. »Cela kolona jih je,« sodi po korakih z vzhodne strani. Prve je slišati že prav blizu. Tudi nekatere italijanske besede že razloči iz mrmranja, podobnega godrnjanju.

Ce prav sliši in če prav razume, bi vojaki radi počivali.

In res prihaja iz ozadja kolone povelje za počitek. »Vojaki so! Nas iščejo! Po meni jel!«

Žefa spreletava zdaj mraz, zdaj vročina in potem samo mraz, mraz, mraz... Vojaki so se ustavili na stezi tik nad njim... Izgubljen je.

Morda bi bilo bolje, da bi se jim sam predal, kakor da bi ga oni izbežali izpod borovcev, se Žef čuti neboljenega kakor martinček, ki se je zatekel v skalno razpoko pred fantini, ki bi ga radi ujeli, a ga ujamejo kljub temu, ker je razpoka slepa in iz nje ni nobene druge poti.

V slepem strahu, ker so nekateri vojaki že stopili s steze med borovce opravljat potrebo (nekdo je počenil s hrbtom komaj dober seženj od njega), bi prav gotovo vstal brez pomisleka, a ga je strah popolnoma omrtvičil, da se ne more ganiti. Prepričan je, da ga bodo Italijani prej ali slej zagledali, saj so komaj kakih deset korakov nad njim. Morda ga že vidijo, saj je nekdo pravkar odvrgl prazno konzervno škatljo naravnost pred njega, kakor da bi ga meril in mu dal vedeti, da se zamenja skriva.

»Skrivaj se! Vidimo te! Ne boš utekel, razen če se poženeš v prepad. Nas to ne moti. Najprej se bomo najedli in odpočili, potem pa prideš na vrsto, pobegli ribello. Kroglam si ušel, a nam ne uideš!«

Tako si najbrž misli vojak, ki je odvrgl konzervno škatljo pred njegov obraz in mu razdražil nosnice z vonjem po konzerviranem mesu, ki je močnejši kakor smrad, ki ga je dober seženj od njega odložila neka usrana italijanska zadnjica.

Vojaki jedo. Prazne konzervne škatlje padajo med nizke goste borovce, nekatere pa zaplahutajo kakor splašeni golobi proti prepadu in nato padajo,

so ti borovci lepša in snažnejša latrina kakor večno ponesnaženo kasarniško stranišče, kjer se človeku obrača želodec.

Žef skoro ne more verjeti, ko sliši povelje za odhod.

»Sreča je na moji strani,« si pravi, ko vojaška kolona odide in ko ni slišati več korakov, ki so se oddaljili nekam proti zahodu.

Zdaj gre Žefu na smeh ob spominu na umazano Italijanovo zadnjico, ki je zapustila svoj smrdljiv spominek komaj dober seženj od njega in postavila mejnik latrini, v katero so vojaki spremenili dišečo blazino borovcev, ki so mu rešili življenje tik nad prepadom smrti, obenem pa ga obvarovali pred Italijani. Hvaležen je strahu, ki ga je prikoval na ruševje pod nizkimi mladimi borovci, zato pa ga oblije sram ob misli, da bi se brez tega strahu prav gotovo izdal in predal Italijanom sam.

Ta občutek je neprijeten. Najraje bi ga izruval iz sebe kakor trn, a ga ne more. Zaril se mu je v dušo. Očita si, da je slabič. In to neprijetno občutje se vedno bolj pogloblja, dokler se ne pomeša z občutjem osamljenosti in nemoči pred tem gorskim svetom, pred to pregrado, ki ga loči od dežele onstran gora ne samo s svojimi prepadnimi strminami, marveč tudi s puškami obmejnih posadk, okrepljenih z dolgimi kolonami vojske, o katerih so govorili vojaki.

»Nikoli se ne prebijam tja čez,« se potaplja v maleduše.

Izgubljen v tesnobno samoto bi se najraje vrnil domov k mami. Ponoči bi se po mačje pritihtapil do hiše, mama bi mu odprla, povedal bi ji, da je beg čez mejo nemogoč in da se bo pač moral skrivati nekje doma.

Da, doma!

V hiši si bo napravil skrivališče, kjer bo ostal skrit in kjer ga ne bo iztaknil noben Italijan, pa tudi domačin ne. Samo mama bo vedela zanj in seveda tudi skrbela, dokler se časi ne bodo spremenili.

Krajevni praznik na Javorniku

V ponedeljek, 4. septembra, bo minilo 31 let od kar so okupatorji za pokopališkim zidom na Koroški Beli ustrelili pet talcev: Podgornika, Šavlija, Stražisarja, Frelina in Kragolnika. Četrti september 1941 bo tako ostal v spominu mnogih prebivalcev Javornika in Koroške Bele, družbeno politične organizacije na terenu pa so se že pred leti dogovorile da bodo vsako leto na Javorniku ta dan praznovali kot krajevni praznik v spomin na žrtve fašističnega nasilja.

Letošnje praznovanje krajevnega praznika bo drugačno kot prejšnja leta. V petek zvečer so na seji krajevnega odbora Zveze borcev Javorni-Koroška Bela izoblikovali program praznovanja. Po tem programu naj bi se čimveč borcev in aktivistov NOB udeležilo izleta, ki ga organizira Planinsko društvo Jesenice na Golico in kjer bo tudi srečanje zamejskih rojakov — planincev z našimi planinci. V nedeljo, 3. septembra, bodo v okviru praznovanja krajevnega praznika izlet na Pristavo organizirali tudi šahisti javorški Svobode. Na srečanju naj bi odigrali prijateljski turnir z graničarji.

Na sam praznik bo v delavskem domu Albina in Julke Pibernik proslava združenja s spominskim večerom Viktorja Gregorčiča, ki je bil skupaj z ostalimi skojevci iz Javornika ustreljen kot talec v Dragi pri Begunjah. Člani dramskega odseka Svobode bodo na tem večeru posredovali literarna dela pokojnega Gregorčiča, k sodelovanju pa so povabili tudi pesnika Miha Klinarja in ženski zbor pevskega zbora Jesenice. V letošnjem letu se spominjamo tudi talcev — skojevcev,

ki so bili ustreljeni 21. januarja 1942 v Begunjah. Med njimi je bil tudi Jože Zalokar, ki je tik pred začetkom druge svetovne vojne kot skakalec tekmoval na 120 metrski skakalnici v Planici. V prvotnem programu naj bi ob krajevnem prazniku odprli razstavo slik Franca Sluge iz Javornika pod naslovom Planica 1972. Na petkovi seji ZB pa so predlagali, naj bi razstavo odprli šele januarja in z njo na ustrezen način počastili spomin na pokojnega športnika — skakalca Jožeta Zalokarja. Letos mineva tudi 30 let odkar sta bila kot talca v Dragi pri Begunjah ustreljena pevovodja France Mencinger in Edo Giorgioni. Njun spomin pa bodo počastili v novembru, ko bodo na Javorniku praznovali 50-letnico ustanovitve in delovanja javorške Svobode. Mencinger in Giorgioni sta bila pred drugo svetovno vojno med najbolj delavnimi člani društva, kot komunisti pa sta že na začetku druge svetovne vojne žrtvovala svoja življenja.

Krajevni odbor ZB in ostale družbeno politične organizacije vabijo občane in še posebej borce ter aktiviste NOV, da se v ponedeljek,

4. septembra, ob 19. uri zvečer v čim večjem številu udeležijo proslave v dvorani delavskega doma na Javorniku in izleta na Golico, ki ga prireja Planinsko društvo Jesenice ter komisija za zamejstvo pri kulturni skupnosti Jesenice v nedeljo, 3. septembra.

Na seji krajevnega odbora ZB so razen o praznovanju krajevnega praznika obširno govorili še o pripravah za ureditev parka talcev na pokopališču Koroška Bela. Da bi pripravljala dela nemoteno potekala je treba že sedaj zbrati imena padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja, ki so pokopani na pred leti ukinjenem pokopališču na Koroški Beli.

Razgibana dejavnost sindikalne organizacije Železarne

Kljub temu, da smo še vedno v počitniškem obdobju, je delo sindikalne organizacije v Železarni razgibano. V zadnjih štirinajstih dneh je bilo več sej komisij pri TO OO sindikata Železarne. Pretekli četrtek so se sestali tudi člani predsedstva TO OO sindikata, člani komiteja ZK in člani predsedstva ZM. V ponedeljek, 28. avgusta, je bila seja predsedstva TO OO sindikata Železarne na kateri so obravnavali tekoče zadeve, v torek, 29. avgusta, pa so se v delavskem domu pri Jelenju sestali predsedniki sindikalnih odborov, sekretarji oddelkov ZK in predsedniki aktivov ZM.

Tudi na tem skupnem sestanku so največ razpravljali o vključevanju našega kolektiva v solidarnostno akcijo za pomoč Pomurju. Na se-

Taki in podobni prizori so bili že večkrat objavljeni v našem glasilu. Tokrat je posnetek napravljen pri obratu družbena prehrana GPZ. Za tako neznosno stanje je krivo podjetje Kovinar Jesenice, ki je po pogodbi zadolženo za pobiranje smeti trikrat tedensko. Pripomniti moram, da se podjetje Kovinar pogodbe ne drži. Največkrat pobira odpadke samo enkrat tedensko pa še to na telefonsko intervencijo.

Ker se pri obratu družbene prehrane nabira mnogo vrst odpadkov od kosti do raznih olupkov, je pobiranje iz sanitarnih razlogov potrebno redno vsak drugi dan. Če bi se to tudi v bodoče ponavljalo, bi bilo prav, da o tem spregovori tudi občinska sanitarna inšpekcija. J. M.

stanku so med drugim ugotovili, da se je v zadnjih dneh sestalo že precej delovnih skupin in da akcija poteka po predvidenem načrtu. Tako naj bi trajala razprava na sestankih delovnih skupin o tej akciji do 6. septembra. Na teh sestankih naj bi tudi odločali o prispevku dveh odstotkov neto osebnih dohodkov v ta namen. Po 6. septembru bo odbor za nagrajevanje in dohodek pri DS Železarne na svoji seji analiziral mnenja delovnih skupin in sprejel sklep o obračunu pri izplačilu osebnih dohodkov za mesec avgust. Solidarnostna akcija za pomoč Pomurju je v tovarni naletela od vsega začetka na razumevanje, saj je DS tovarne že na začetku dodelil simbolično vsoto 10.000 dinarjev.

Razprava je tekla tudi o stanovanjski problematiki oziroma o finančni udeležbi za pridobivanje stanovanjske pravice. Tudi o tej problematiki je bila razprava živahna in so menili, da ima sistem finančne udeležbe za pridobivanje stanovanjske pravice prednost med drugim tudi v tem, ker tako neposredno pomagamo s svojimi prispevki pri nadaljnji izgradnji stanovanj, še posebej v razdobju, ko le-teh občutno primanjkuje.

Kot nam je povedal predsednik TO OO sindikata Železarne pa bo razgibana dejavnost sindikata tudi v septembru. Predvidevajo sejo TO OO sindikata Železarne in več sej komisij, ki bodo po končanih počitnicah začele spet z rednim delom.

Uporabna spoznanja iz psihologije X.

Nevarnosti alkohola in alkoholizma

(Nadaljevanje s prejšnje številke)

OSEBNOSTNE SPREMEMBE PRI ALKOHOLIKIH

Kroničnega alkoholika izdaja že zunanji videz: neurejenost ali celo zanemarjenost, razširjene krvne žilice na obrazu, tresenje rok in podobno. Zdravniki odkrivajo pri njih številna telesna in duševna obolenja, ki so povezana s pijačo: prebavne motnje, jetrno cirozo, delirium tremens itd. Nas pa s psihološkega vidika zanimajo zlasti spremembe v vedenju in osebnosti alkoholika. Alkoholiki imajo motnje v mišljenju, težje dojemaajo, pomnjenje in spomin jim pešata, njihove odločitve so manj razsodne. Pogosto so brezskrbno veseli, včasih je njihovo razpoloženje tesnobno, zlovoljno in razdražljivo.

Alkoholiki so večkrat sumničavi in nezaupljivi, zato obtožujejo okolico, da se »nekaj dela proti njim«. Posebej značilna je bolečina ljubosumnost alkoholika, ko očita svoji ženi nezvestobo in to največkrat s popolnoma nesmiselnimi dokazi, katere trmasto in vedno enako ponavlja iz dneva v dan. Ob teh ljubosumnostnih scenah je alkoholik navadno do žene zelo surov in napadalen.

Pri kroničnih alkoholikih se čisto opaža propadanje moralnih načel, zlasti na seksualnem področju. Vsi dogovori z njimi so nezanesljivi, pogosto se zatekajo v laganje. Zanimivo je, da poskušajo

alkoholiki še dolgo časa ohraniti dober vtis v družbi, medtem ko se v družini pokažejo v pravi luči in je zato njihovo vedenje med domačimi največkrat prav neznosno. Kakšne posledice imajo vse opisane spremembe alkoholikov na delo v industriji, pa smo že pisali v prvem sestavku.

BOLJE PREPREČEVATI KOT ZDRAVITI

Tega načela se moramo trdno držati tudi v boju zoper alkoholizem, saj je znano, da je zdravljenje kroničnih alkoholikov drago in glede na končni uspeh tudi nezanesljivo. Navsezadnje nismo pristojni, da razpravljamo o zdravljenju alkoholikov, ki se odvija v psihiatričnih ustanovah in ki se zadnje čase dokaj uspešno nadaljuje v novo ustanovljenih klubih zdravljenih alkoholikov. Opozoriti želimo le na to, kaj v sami Železarni lahko storimo za preprečevanje alkoholizma in za bolj pravilen odnos do tistih, ki so vanj že zabredli.

ZA DELOVNE SKUPINE IN NJIHOVE VODJE

Napisali smo že, da nekoga lahko poženejo v popivanje tudi neurejeni odnosi na delovnem mestu oz. v skupini, kjer dela. Razumljivo je, da prav napake delovodje ali sodelavcev (neupravičene graje in kazni, protekcije ipd.) vplivajo na preobčutljive osebe, ki lahko poiščejo tolažbo v pijači. Zato je vsak prispevek k bolj zdravim medsebojnim odnosom obenem prispevek k preprečevanju alkoholizma.

Drug problem je odnos do t.i. »pijančkov«, ki večkrat postanejo »obratni klovn«, iz katerih se lahko vsakdo norčuje ali jim dodeljuje kakršnokoli delo. Treba je vedeti, da tako obravnavanje njihovo stanje le poslabša, dokler pač niso poslani na zdravljenje. A tudi do (o)zdravljenih alkoholikov je naš odnos neustrezen. Ne samo služba, ki se mogoče deloma upravičeno boji povratka v alkoholizem (recidiv) in jih zato nerada zaposluje, ampak tudi

sodelavci v delovni skupini gledajo na zdravljenega alkoholika z nezaupanjem. Večina alkoholikov dobi po zdravljenju nekakšen »sramotni pečat«, ki jim samo otežuje že tako neprijetno življenje v delovno okolje. Zato bi morali vodje delovnih skupin skrbeti, da bodo odnosi med njimi in sodelavci ter alkoholikom čimbolj strpni in tovariški.

POSEBEN NAČIN OBRAVNAVANJA ALKOHOLIKOV V DELOVNIH SKUPINAH

Mogoče bi veljalo v naše delovne skupine vpeti način, ki ga menda zlasti uspešno prakticirajo na Češkoslovaškem in v Sovjetski zvezi. Tamkaj namreč v delovnih skupinah obravnavajo posamezne probleme alkoholikov zelo ostro, obenem pa tovariško, prijateljsko in strpno; s tem pomembno vplivajo na izboljšanje alkoholikovega vedenja. Toda, stvarna, včasih tudi zelo ostra beseda delovnih tovarišev torej, ki pa mora biti dobro namerna in resnično iskrena in prijateljska, lahko po vsej verjetnosti tudi našim sodelavcem, ki so zasvojeni z alkoholom, mnogo pomaga.

ZMANJSATI PRILOŽNOSTI ZA PITJE

Med rešitve za preprečevanje alkoholizma moramo prav tako šteti omejevanje možnosti za pitje. Administrativno ali kako drugače je treba odpraviti razširjeno navado »zalivanja« najrazličnejših (tudi najmanjših) dogodkov med delovnim časom. Sprejeti je treba prepoved jutranjega točenja alkoholnih pijač. (Ob tem naj omenim, da so v Sovjetski zvezi pred nedavnim podobno akcijo izvedli zelo hitro in jasno, brez nepotrebne sentimentalnosti in dolgovznega pisarjenja, kot ga je zadnje čase opaziti na Slovenskem.)

In navsezadnje bi bilo treba poskrbeti za bolj sistematično protialkoholno propagando v Železarni (članki, plakati po obratih in slično).

F. Belčič, dipl. psih.

Jeseniške novice

Na torkovi seji sveta za družbeni plan in finance pri skupščini občine Jesenice so se domenili, da bo skupščina namenila podjetju Elektro Kranj, posojilo v višini 103.000 novih dinarjev namenjeno za gradnjo elektroenergetskih objektov in naprav v naši občini. Poleg tega so se domenili, da bodo sredstva od vrnjenih anuitet od kreditov, ki so bili dani v času od leta 1969 do vključno 1972 v znesku 147.000 novih dinarjev prav tako namenili kot posojilo podjetju Elektro Kranj za gradnjo elektroenergetskih objektov in naprav za območje Planine pod Golico — Kopače nad Jesenicami. Na seji sveta so razpravljali tudi o nekaterih zemljiških zadevah, potrditi pa so morali tudi nekatere kupne pogodbe.

Komite občinske konference ZK na Jesenicah je razposlal četrto številko informativnega biltena. V uvodu piše, da izdajajo informativni bilten članom konference v informacijo in kot pomoč pri delu, kar pa ne bi smela biti edina informacija. Poleg pregleda sestankov in posvetov, ki jih je bilo kljub počitniškemu času kar 14, je v biltenu objavljeno tudi nekaj drugega gradiva. V prihodnje bo več nalog, predvsem pri uveljavljanju ustavnih dopolnil, stabilizacija našega gospodarstva, ideološkem izpopolnjevanju članstva in druge naloge, za katere se moramo zavzemati in jih uresničiti. Komunisti in osnovne organizacije ZK v delovnih organizacijah morajo razpravljati o temeljnih organizacijah združenega dela, pa tudi terenske organizacije se bodo morale v jesenskem času redneje sestajati in razpravljati o aktualnih problemih svojega področja, o pripravah na volitve in drugem. V biltenu so objavljeni izvlečki iz dokumenta o uresničevanju socialističnih družbenih vzgojno

izobraževalnih smotrov in pa stališča komunistov do stanovanjske politike v občini v prihodnje. Bilten obsega skupaj kar 32 strani.

Pred časom je bila na Jesenicah na obisku delegacija okrajnega sindikata mesta Beljaka. S predstavniki občinskega sindikalnega sveta so se pogovarjali o nadaljnjem sodelovanju. Gostje so predvsem izrazili željo po izmenjavi večjih skupin delavcev iz posameznih delovnih organizacij, ki bi si ogledali delovanje posameznih obratov, obenem pa bi se tudi pogovarjali o nekaterih oblikah dela in življenja pri nas. Predvsem jih zanimajo vprašanja, kot so temeljne organizacije združenega dela, nov skupščinski sistem in podobno.

Pri občinskem sindikalnem svetu za september pripravljajo dvodnevni seminar za predsednike in tajnike sindikalnih odborov. Za razpravo imajo pripravljenih precej tem, saj naj bi govorili o temeljnih organizacijah združenega dela, o novem skupščinskem sistemu, o kodeksu samoupravljalcev Jugoslavije, katerega osnutek je že v javni razpravi, pogovorili pa naj bi se tudi o pripravi na občne zbornice sindikalnih organizacij in pa na osmi kongres sindikata Slovenije. Prav gotovo je vse to preveč za dvodnevni seminar, zato se bodo še odločili, katerim temam bodo dali prednost.

Letošnji program komunalnih del v naši občini je precej obširen in danes po skoraj dveh tretjinah leta lahko ugotovljamo, da je bilo že marsikaj narejenega. Seveda pa program predvideva še nekaj del, o tem pa so se pred mesecem predstavniki skupščine in podjetja Kovinar do-

govorili tudi o rokih. Žal moramo ugotoviti, da se podjetje Kovinar ne bo moglo držati vseh dogovorjenih rokov. Poglejmo, kaj lahko še pričakujemo, da bomo letos uredili: V novo naselje v Rodinah bodo uredili cestišče in pa kanalizacijo, prav tako bodo tudi v Zirovnici uredili kanalizacijo. Nadaljevali bodo z rekonstrukcijo ceste skozi Breg, predvidena pa je tudi izgradnja mostu v Trebežu na Javorniku. Na Jesenicah predvidevajo, da bodo letos uredili in asfaltirali cesto bratov Stražarjev. Prvotno so menili, da bi uredili samo del ceste, pozneje pa so se odločili, da bodo uredili celotno cesto, pa se je zato tudi zavlekel začetek del. Z delom Aljaževe ulice bo tako urejena celotna povezava z obema priključkoma na Tomšičovo cesto. Še letos pa bodo predvidoma uredili cesto skozi naselje Dovje, program pa celo predvideva, da bi še letos nadaljevali z urejanjem ceste v Planino pod Golico.

Že v avgustu so začeli z rekonstrukcijo glavne gorenjske magistrale pri Potokih. Pri cestnem skladu Slovenije so nam povedali, da bodo letos uredili približno kilometer ceste, s čimer se bodo precej približali tako imenovanj Soteski.

Urejeno cestišče bo široko 7 in pol metra, kolikor je tudi že urejeni del skozi Moste. S tem bodo odpravili nekaj ozkih nevarnih ovinkov, saj bo nova trasa speljana dosti bolj naravnost. Povedali so, da bodo po končani glavni turistični sezoni, ko bo promet nekoliko manjši, začeli delati s polno paro. Menda so se sporazumeli tudi z železnico glede ureditve ceste v Soteski, vendar letos nimajo denarja, da bi uredili kaj več. V prihodnjih letih bodo nadaljevali, saj bodo morali prestaviti cesto pri Koroški Beli, v programu pa je ureditev ceste do gimnazije na Jesenicah. Letošnja investicija bo veljala nad 4 milijone novih dinarjev.

Že nekaj leta je star načrt, po katerem naj bi za osnovno šolo na Koroški Beli zgradili 34 vrstnih hiš. Načrt je bil v javni razpravi, potrdila pa ga je tudi skupščina občine. Ker pa ni bilo dovolj interesentov, so z uresničitvijo odlagali. Sedaj pa so se pri stanovanjskem podjetju na Jesenicah odločili, da bodo še letos začeli z gradnjo 10 vrstnih hiš. Že v septembru bo predvidoma splošno gradbeno podjetje Gorica začelo z deli. Nekaj hiš imajo že prodanih, za nekaj se prav sedaj dogovarjajo, za ostale pa so prepričani, da jih bodo potem ko bodo dograjene lahko prodali.

Novice iz radovljiške občine

Danes dopoldne ob 9. uri so v Radovljici svečano otvorili novo zgrajeno osnovno šolo A. T. Linhart, dve uri pozneje pa tudi novo šolo prof. dr. A. Plemlja na Bledu. Na obeh otvoritvah bodo učenci in člani kulturnih skupin priredili kulturne programe.

Občinski odbor RK je daroval osnovni šoli v Radovljici celotno opremo za praktični in teoretični pouk prve pomoči in higiensko zdravstvenega usposabljanja učencev. Oprema, ki bo v kabinetu za biologijo, bo najsodobnejša, njena vrednost pa znaša več kot 10.000 din.

V okviru solidarnostne akcije za pomoč poplavljenec v Pomurju so se delavci GG Bled odločili prispevati 10.000 din, Iskra Lipnica 5 % od mesečnega osebnega dohodka, več drugih delovnih organizacij pa je že sprejelo sklep o 2 % prispevku iz osebnih dohodkov.

9. septembra bo na Lipniški planini spominska slovesnost ob 30. obletnici smrti narodnega heroja Jožeta Gregorčiča. Poleg šolske mladine, borcev in drugih občanov iz vse Gorenjske, bodo na slovesnosti sodelovali tudi pripadniki JLA iz Škofje Loke.

Jutri, 2. septembra ob 18. uri zvečer, bo slavnostna seja sveta krajevne skupnosti Gorje, ki bo posvečena krajevni prazniku. Na sejo so povabljeni krajevni predstavniki vseh družbeno-političnih organizacij in društev. Po seji bodo položili venec k spomeniku talcev, nakar bo sledil krajši kulturni program.

Včeraj se je sestala komisija občinske skupščine za spremljanje 21., 22. in 23. ustavnega dopolnila, ki je razpravljala o problematiki ustanavljanja temeljnih organizacij združenega dela.

V ponedeljek 4. septembra, sklicujeta tudi občinski svet ZS in občinski komite ZK v Radovljici posvet predsednikov delavskih svetov, sindikalnih organizacij, sekretarjev ZK in predsednikov delovnih skupin iz podjetij. Obravnavali bodo naloge ob ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela.

Vseh pet komisij pri občinski konferenci ZM je ta teden oddalo osnutke svojih programov za programsko obdobje september 1972 — september 1973. Program bo potrdilo predsedstvo konference še ta mesec, ko bodo zbrane tudi pripombe na predlog programa konference.

V torek je bila seja izvršnega odbora krajevne konference SZDL Radovljica. Razpravljali so o neposrednih nalogah ob otvoritvi nove šole, o pobiranju in uporabi članarine ter o stanovanjskem problemu družine Burnar, ki že več mesecev stanuje pod šotorom.

Mladinci Verige iz Lesc, ki so prejšnji teden sodelovali na mladinski olimpiadi v Mariboru, so se odlično izkazali. Med 12 ekipami so zasedli prvo mesto v odbojki, drugo v teku na 1500 m, četrto v šahu (med posamezniki je Harinski drugi), strelci so bili četrti in kegljači peti.

Občinski svet zveze sindikatov Radovljica je iz rezervnega sklada namenil 1000 din prispevka za pomoč Pomurju, vsi delavci sveta pa še 2 % od mesečnih osebnih dohodkov.

26. avgusta je praznoval 80. rojstni dan najstarejši komunist v radovljiški občini Ivan Križnar iz Lipnice. Jubilara so obiskali in mu voščili predstavniki občinskih družbeno-političnih organizacij.

Zlato poroko sta prejšnji teden slavila Ivana in Andrej Bernard iz Bodešča. 78-letni jubilar Andrej je 14 let delal v jeseniški železarni. Sicer pa sta bila oba zakonca zavedna Slovenca, Andrej je bil tudi borec za severno mejo in partizan.

Zaradi vse večje potrebe po strežnem osebju pri parnih kotlih je LIP Bled, v sodelovanju z združenjem energetikov iz Ljubljane, pripravil dvomesečni tečaj za upravljalce kotlov in kurjače centralnih naprav.

Na olimpijskih igrah v Münchnu sodelujejo tudi štirje športniki iz radovljiške občine. To so blejski veslači Berc, Janša, Potočnik in Mandič, ki so tekmovali v četvercu brez krmarja.

Na Bledu je prejšnji torek v kazinski dvorani nastopil mednarodni znani instrumentalno vokalni ansambel Magnifico iz Skopja, ki ima na programu mehiške in druge južnoafriške pesmi.

Del letos urejene Tomšičeve ceste

Vozniki motornih vozil, starši, poklicni pedagogi!

Na cesti je s 1. septembrom nekaj tisoč novih koristnikov

V teh dneh bodo naše ceste oziroma pločniki in prehodni za pešce štirikrat dnevno močno zaživele. Čez tri tisoč najmlajših občanov — varovancev vzgojno varstvenih ustanov in učencev različnih šol, med njimi mnogi, ki se brez ali z zelo majhnimi samostojnimi koraki podajajo na prvo pot v vrtec ali šolo, bo namno vedno bolj zasedenih cest z motornimi vozili, vsak dan bitela v šolo in iz šole. Vsi pa so mladi, razigrani, veseli življenja, ki ga živijo in mnogokrat v svoji razigranosti pozabijo na previdnost in nesrečo, ki jih lahko doleti zaradi lastne neprevidnosti ali neprevidnosti drugih. Krvni davek, ki ga plačujejo otroci na naših cestah je zelo velik, ali po krivdi otrok samih ali njihove nevednosti, ali pa zaradi premajhne pazljivosti voznikov motornih vozil. Najdragocenejša stvaritev narave, rojena iz ljubezni, mnogokrat že v najnežnejših letih postane žrtev ali svoje lastne neprevidnosti in nevednosti, ali neprevidnih in v svoj avto in v sebe zaverovanih voznikov motornih vozil.

STARŠI — nikdar ni dovolj besed, pa tudi lastnega zgleda ne o ponašanju vašega otroka na cesti. Mnogo življenj, invalidnosti in trpljenja bo prihranjeno, če svojega otroka vsak dan pred odhodom v vrtec ali šolo znova in znova opozorite na previdnost na cesti, na spoštovanje prehodov za pešce, na spoštovanje edinega semaforja na Jesenicah, na to, da se je tudi pri prehodu za pešce potrebno prepričati o varnem prehodu. Opozorite ga, da so med vozniki motornih vozil tudi taki, ki ne spoštujejo cestno prometnih predpisov in da zato mora biti on toliko bolj previden. Povejte mu, tudi če je voznik kriv, življenja se ne more obuditi. Kadar ste z njim na cesti, ali kot pešec ali kot voznik motornega vozila, mu morate biti za zgled in sami strogo spoštovati to, kar ga učite. Mnogo primerov je, da starši v spremstvu otrok sami »ker se jim mudi«, pozabijo na vse najosnovnejše cestno-prometne predpise!

POKLICNI PEDAGOGI — enaka odgovornost pri cestno prometni vzgoji kot pri starših je tudi na vas. Živ in zdrav učenec, bo lahko nadoknadil delček učne snovi, ki ste jo zanemarili ali izpustili zaradi opozoril na cestno prometne predpise in ponašanje na cesti. Tudi v šolski praksi bi morala preiti prometna vzgoja v »kri in meso« in ob vsaki zadnji šolski uri, primerno starostni stopnji, opozoriti učence na nevarnost na cesti in na spoštovanje cestno-prometnih predpisov. Vsaka prometna nesreča, v kateri je bil prizadet otrok kjerkoli na Slovenskem, bi morala poklicnim pedagogom biti povod in opozorilo, da na nevarnosti na cesti na primeren način opozorijo učence. Neglede, kateremu učnemu predmetu ta vloga bolj pripada, bi moral učitelj kateregakoli predmeta na te stvari opozoriti učence v zadnji šolski uri. Če bi bilo tako, bi bilo mnogo mladih življenj rešenih, človek pa je največje bogastvo naše družbe.

VOZNIKI MOTORNIM VOZIL — vi ste med koristniki ceste najbolj strokovno usposobljeni o vseh cestno-prometnih predpisih. Pa vendar ne malo krivde pri krvnem davku, ki ga dajejo naši otroci na cestah pade ravno na vas. Če boste spoštovali in v praksi izvajali to, kar ste pri izpitu za voznika motornega vozila morali znati, potem vas ne bo nikoli pekla vest! Razen tega morate vedeti, »da je mladost norost, čez vodo skače, kjer je most«. Tudi vi ste bili taki, zato tam, kjer je velika frekventnost mladih ljudi, zmanjšajte brzino in za volanom bodite bolj pozorni. Lahko je med temi razigranimi in nepremišljenimi mladimi dušami tudi vaš otrok, ki v svoji razigranosti lahko stopi ravno pred vaše kolo. Pri vsaki bliži ali naselju vam lahko nenadoma skoči pred vozilo. Nič ne boste zamudili, če v takih primerih zmanjšate brzino, nasprotno, moralno boste mnogo pridobili in imeli boste mirno vest, da ste naredili vse, da se zmanjša krvni davek NAŠIH OTROK na cestah.

Zelo nehvaležno delo opravlja zastoj

Najbrž so zelo redki, ki ne poznajo Ivanke Kozar s Plavža. Ves čas po vojni je delovala v številnih družbenopolitičnih organizacijah. Skoraj ni bilo akcije, manifestacije ali proslave, da se je ne bi tudi ona udeležila. Na slavnostni seji občinske skupščine ob letošnjem občinskem prazniku, pa smo zvedeli še za eno njeno dolgoletno požrtvovalno delo. Pri socialnem skrbstvu za pomoč družini, že več let brez kakršnekoli nagrade, zaradi izrednega smisla za pomoč sočloveku, ob velikem žrtvovanju časa in z veliko mero potrpljenja, opravlja zelo občutljivo in največkrat izredno nehvaležno delo — skrbnika.

IVANKA KOZAR

Ko smo jo med obiskom na domu vprašali zakaj opravlja tako delo, ki je zelo podvrženo kritiki in pripombam oskrbovančevim svojcev je dejala, da predvsem zaradi njenega notranjega zadovoljstva če vidi, da lahko komu pomaga in kaj dobrega naredi.

Na vprašanje o konkretnih dolžnostih skrbnika je takole odgovorila:

»Pred tremi leti sem sprejela delo skrbnika za oskrbovanko, ki je bila debilna. Dva njena brata sta bila alkoholika in ji nista mogla ničesar pomagati. Skrbela sem za njene lastninske pravice, da je bila oskrbljena s hrano, našla sem žensko, ki ji je prala, skratka, da je bila urejena. Po treh letih je prestala težko operacijo, sedaj pa zanjo skrbijo v socialno zdravstvenem zavodu dr. Franceta Berglja. Po tem sem sprejela skrbstvo težkega alkoholika. Otroci ga niso bili zmožni urejevati. Sedaj pa imam odločbo občinskega sodišča za skrbnika posestniku, ki ima štiri otroke. Komisija za socialno varstvo družine pri krajevni skupnosti je ugotovila, da je potreben skrbnik, sicer bo imetje propadlo. Sodišče me je določilo v tem primeru za zelo občutljivo dolžnost. Nekoč so zelo radi rekli, to pa se je »jerofa« prišlo, ali pa, to pa

je »jerofa« odnesel. Povsem razumljivo, da me otroci tega posestnika hočeš nočeš tako gledajo. Toda jaz se vedno držim starega pregovora »čisti računi, dobri prijatelji«. Vse kar prejmem v oskrbo imam potrjeno, zapisano in vse kar plačam prav tako. Za moje delo sem odgovorna občinskemu sodišču in občinski komisiji za varstvo družine.

Povedali so nam, da ste skrbeli tudi za neko deklico?

»Da, to pa po liniji občinske komisije za probleme borcev. Tudi tu je bil po sre-

di alkohol. Prevzela sem skrb za dekletce, ko ji je bilo šest let. Sedaj je že končala šolo in živi samostojno ker je za poslena.

Vam je priznanje občinske skupščine v dovoljno zadostno ščenje?

»V največje! Veliko lepšo sliko Prešernove rojstne hiše bom dala v okvir in vedno me bo spominjala, da so tudi ljudje, ki znajo ceniti tako delo.

Ivanka Kozar za razgovor lepa hvala z željo, da bi nje ne nesebično delo cenili tudi tisti za katere se brezplačno žrtvuje.

Počitniška zaposlitev žensk na bencinski črpalki

Poleti se promet na naših cestah zelo poveča. Zaradi tega tudi bencinske črpalke delajo noč in dan. V tem času rabijo več pridnih rok in zato zaposlijo precej dijakov in študentov. Tudi dekleta so tako »korajžna«, da gredo na tako počitniško delo.

Povprašala sem nekaj naših dijakov in dijakinj, ki delajo na črpalkah, kako se kaj pri tem delu počutijo. Odgovorili so mi, da kar dobro in da so zadovoljni, posebno še, ko prejmejo plačilo. Te vsote so včasih kar lep kupček denarja za mladega človeka, posebno če je tudi »napitnica« izdatna. Skoraj vsakdo pusti drobiž in tako se nabira denar.

Pogosto morajo krepko prijeti za delo, kajti v vročih dneh se vale kolone avtomobilov, domačih in tujih turistov po naših cestah. Vsakdo hoče napolniti tank svojega avtomobila. Seveda pa je poleg dela tudi zelo zabavno, saj se ob tako pisanem toku tujcev zaplete beseda, ali nastane nesporazum, ali si tujec v kratkih minutah postanka na črpalki želi osvoboditi srce mlade in brhke »bencinarke«.

Naši mladi ljudje na črpalkah si s tem delom sicer res ne pridobivajo posebnega znanja, spoznavajo pa naporno fizično delo. V življenju bodo znali bolj ceniti delo. Na po-

gled bi človek dejal, da tako delo na črpalki ni težko. Če pa si zamisliš, da od ranega jutra do poznega popoldneva ali do poldneva do poznega večera vihtiš bencinsko cev iz enega rezervoarja v drugega, da z drugo roko kar naprej preštevaš denar in kadar imaš obe roki prosti, hitro brisaš vetrobranska stekla, potem to ni več lahko delo, temveč zelo utrudljivo.

Ko takole mine vroč dan na črpalki si marsikateri mladostnik ob koncu »šifta« na mesto plesa, ki ga je planiral za večer, zaželi mirnega počitka.

Naše bencinske črpalke so zelo lepo urejene, saj jih od vseh strani obdajajo zelene površine, četudi le v miniaturni. Tudi nasadi rož lepšajo okolje. Ko utrujeni voznik na črpalki ustavi, se mu oko spoučije na zeleni travi in ob pogledu na vrtnice pozabi na težave med vožnjo. Počitniške konce. Kolone avtomobilov se vedno bolj redčijo in počasi bo tudi na bencinski črpalki navah ponehal. Djaki in študentje, so se poslovili od tovarišev, ki jim je črpalka vse leto drugi dom in jim daje kruh. Prenekateri spomin lep ali neprijeten pa tudi poučen se bo vtisnil za vedno. Tudi prijateljstva, ki so nastala med mladimi delavci na črpalkah bodo ostala. Leda Stocca

Komemoracija na Pokljuki

V soboto, 2. septembra, dopoldan bo nekaj članov krajevnih organizacij terena Save in Plavž počastilo spomin Staneta Bokala, ki je leta 1942 padel na Lipanskem vrhu in Poldeta Stražišarja, ki je padel istega leta na Jezercih. V zvezi s pripravami na to spominsko svečanost sta imela oba krajevna odbora ZB NOV skupni seji na katerih so se dogovorili o organizaciji svečanosti. Udeleženci — iz terena Save 30 in terena Plavž 20 — bodo po-

vali z avtobusom, nekateri pa tudi z osebnimi vozili. Vsak udeleženec bo prispeval 100 din za prevoz, ostale stroške za prevoz in okrepčilo, ki je predvideno ob povratku na Gorenjsko, pa bodo kriale terenske organizacije ZB NOV, SZDL in krajevne skupnosti.

Vse udeležence bo vodil prvoborec Valentin Repe iz Gorij, ki pozna teren in ki je bil v istih partizanskih enotah kot Bokal in Stražišar.

JEZIKOVNI POGOVORI

Zadnje razmišljanje o našem kulturnem življenju danes sklenimo. Vsak, ki je bral naše zadnje pogovore mi je moral pritrditi, da večina od nas premalo skrbi za kulturno plat svojega življenja. Če bi iskali vzroke za to žalostno posledico, bi jih bilo nedvomno več, kateri pa so tisti, najbolj pogosti.

Tempo današnjega časa zahteva od vsakega posameznika zares veliko, zato ni čudno, če kje malo zaostanemo oziroma kaj spregledamo. V današnji skomercializirani družbi je žal vedno več takih, ki se pehajo le za denarjem, četudi so glavne potrebe že izpolnjene. Ni več dovolj, da nismo lačni, da smo v redu oblečeni, da imamo streho nad glavo in celo avto, ne, potrebujemo še počitniško hišico v gorah, pa na morju, in še in še. Naštevam, oziroma želja ni konca ne kraja in v poplavi skrbi za svoje blagostanje pozabljamo na tisto, kar bi resnično dajalo vrednost in ceno našemu življenju. Žalostna so spoznanja o tem, da smo se navadili meriti in ceniti človeka po njegovih denarnih zmogljivostih, kakor je že rekel naš pesnik Prešeren v svoji pesmi Slovo od mladosti:

»Sem videl, da svoj čoln po sapi sreče,
komur sovražna je, zastoj obrača,
kak veter nje nasproti temu vleče,
kogár v zibeli vidla je berača,
da le petica da ime sloveče,
da človek toliko velja kar plača.«

Podobno pravi tudi v pesmi V spomin Andreja Smoleta:

»Videl povsod si, kak iščejo dnarje,
kak se uklanjajo zlat'mu bogu...«

Kako bi se pesnik zgrozil nad nami danes, raje ne razmišljajmo. Vrnimo se k temu, kaj nam današnji čas nudi in kaj smo pripravljeni sprejeti.

Kdor je pozorno prebral zadnjo Železarjevo prilogo Litostov, ni mogel zgrešiti obsežnega poročila o večjih kulturnih prireditvah na Jesenicah. Še enkrat se zazrimo v te vrstice. Začnimo z gledališčem, najpomembnejšo ustanovo v službi kulture in umetnosti. Svojo nalogo je dobro izpeljal: pet premier domače gledališke družine ter blizu štirideset ponovitev doma in v bližnji okolici. Tudi za bolj zahtevno publiko so poskrbeli. Z gostovanjem ljubljanske Drame in Primorskega dramskega gledališča. Izbor gledaliških del je bil dokaj pester, tako da je lahko vsak, ki se je vsaj malo potrudil, našel nekaj ustreznega tudi zase. Tudi za tiste, ki se zanimajo za likovno umetnost, je bilo dobro poskrbljeno: sedem razstav doma in dve izven Jesenic je lepa bera DPD Svobode Tone Čufar. To je razveseljivo. Nevezano nas razvedri, oplemeniti in obogatiti z lepoto, za katero je ogoljufan vsak, ki zapira srce pred likovno umetnostjo. Vsega petnajst datiranih koncertov dokazuje, da imamo Jeseničani glasbo radi, pa naj bo to resna ali zabavna. Če je kakšna številka krivična, je ravno zadnja, tisto o petnajstih koncertih ni čisto točno, kajti pri tem smo zanemarili vse številne koncerte pihalnega orkestra Jeseniških železarjev. Prav gotovo smo še marsikaj spregledali, vendar že to, kar je pred nami, zadošča za ugotovitev, da se nam umetnost oziroma kultura kar sami ponujata, le mi smo muhasti in marsikdaj slepi. Zabavo iščemo le ob poplavi krvavih westernov in limonad vseh vrst. Ne zanikam, da je tudi to potrebno, trdim le, da to ne sme biti edina oblika človekovega hotenja.

Zdaj pa pogledimo še drugo plat medalje. Videli smo, kaj nam kulturniki ponujajo, zdaj pa pogledimo, kako je z našim delavcem, kateremu je vse to namenjeno. Po napornem osemurnem delu moramo biti razumevajoči, da je verjetno zastoj govoriti o ne vem kakšni visoki umetnosti najmanj vsak teden, saj se ji ni vedno lahko posvetiti in jo sprejeti. Zadovoljni moramo biti, da srečamo našega delavca povsod, tudi v gledališču, zato bi morali kdaj tudi malo popustiti in izbrati tudi med deli, katera so namenjena predvsem razvedrilu in zabavi. Ne smemo pozabiti, kako je bila pred leti toplo sprejeta operetna predstava Pri belem konjičku. Res, da opereta ni najbolj priznana in cenjena med glasbenimi poznavalci, a le po tej poti bi se lahko nekoč približali tudi operi ali težjemu dramskemu delu. Umetnost v mestu, kakršno so Jesenice, ne sme biti namenjena zgolj peščici intelektualcev, ampak predvsem tisti družbi, ki je številnejša, ob posebnih priložnostih pa naj pridejo na svoj račun tudi prvi.

Morda mi bo kdo potočil tele misli v naši rubriki, a zavedati se moramo, da jezik ni ločen od vsega, ampak da je živa tvorba. Kakor se bomo potrudili, temu primerno bo negovan.

PRVENSTVO ŽELEZARNE V MALEM NOGOMETU

Komisija za šport in rekreacijo pri izvršnem odboru osnovne organizacije sindikata železarne Jesenice, organizira v dneh od 4. do 15. septembra prvenstvo Železarne v malem nogometu. Letošnje prvenstvo bo odigrano v počastitev 60-letnice aktivnega igranja nogometa na Jesenicah in bližnji okolici.

Vodstvo tekmovanja opozarja nastopajoče ekipe na točnost pričetka posameznih tekem, igralce pa prosijo, da s seboj prinesejo copate in brisače, ker teh ni na razpolago.

SREČANJE ŠAHISTOV

Šahovska sekcija DPD Svoboda France Mencinger Javornik-Koroška Bela prireja v počastitev krajevnega praznika v nedeljo 3. septembra izlet na Pristavo. Na Pristavi bodo prijateljska ekipna (6 članov) brzopotezna srečanja. Predvidene ekipe: Svoboda Javornik, Borovlje, Koroška Bela, Jesenice, »Zaštreka«, Graničarji, mladina, šola, invalidi...

Srečanje bo v okviru izleta družbenopolitičnih organizacij Javornik — Koroška Bela.

Zaželeno je, da se udeležite v nedeljo 3. septembra zjutraj tudi planinskega srečanja na Golici, od koder bo skupinski odhod preko sedla Suha, planine Kočne in Pustega rovtu na Pristavo.

Vsi prijatelji šaha vabljeni. Za zabavo bo preskrbljeno. Šahisti pridemo v vsakem vremenu.

Nasvidenje

PULJ 1972

Dnevnik festivalskega dogajanja

(Nadaljevanje)

Nedelja, 30. julij: Ta dan pa sem si, kljub projekciji dveh filmov v informativni sekciji, vzel prosto in odšel na morje. Toda še danes mi je žal. Predvajali so film BREME, ki sem ga sicer videl čez dva dni in pa SLIKE IZ ŽIVLJENJA UDARNIKOV, ki sem ga edinega v Pulju zamudil. Toda prav o tem filmu je teklo največ gorečih debat. Na zadnji tiskovni konferenci je režiser tega dela, Bata Cengić, na vsak način hotel vedeti, zakaj je njegov film »politično nesprejemljiv, kot je to izjavil član žirije, profesor Arif Tanović. Ta se je odgovorilo izmikal, Bata Cengić pa ga je ponovno »napadel«. Predsednik žirije dr. Stipe Šušar je dejal, da Tanović ni dolžan javno razpravljati o tem. Seveda smo novinarji skoraj enoglasno skandirali: »Odgovor Cengiću!«, a je vse skupaj bolj malo zaleгло. Potem je še padla obtožba, da je Tanović film izločil zaradi pritiska sarajevskega političnega foruma, pakar je dr. Šušar kategorično izjavil, da žirija ni delala pod nikakršnim, še najmanj pa političnim pritiskom. No, pustimo to in si oglejmo, katera dva filma so predvajali zvečer v Areni. Kratek film Črni vrtovi je govoril o privatnih rudnikih črnega premoga, a nam kaj bistvenega ni povedal.

Zatem je bil nas poredi odlični film Zdravka Randića PO SLEDEH CRNOLASKE. Glavni junak železničar (Boris Dvornik) je v neki gostilnici spoznal mlado, prikupno prostitutko. Beseda je dala besedo in kmalu sta se našla v sobi, v postelji. To se je večkrat zgodilo in dekle je sklenilo, da bo opustilo ta »najstarejši poklic«. Kmalu je železničar dobil službo in manjše podnajemniško stanovanje in z dekletom sta skupaj živela. Pospravljala mu je, kuhala in ga ljubila. Toda nekega dne je izginila. Šla je v mesto in v nekem baru postala pevka. Fant jo je iskal vsepovsod, a je kmalu ugotovil, da ni le pevka, ampak že spet prostitutka. Po nekaj ostrih srečanjih in po neki zabavi, kjer je dekle pred njegovimi očmi flirtalo z drugimi, jo je ustrelil.

Film je močna umetnina, ki govori o življenju t. i. malih ljudi. Predvsem zasedba vlog je enkratna: prostitutka — Neda Spasojević (Srebrna arena), njena družabnica — odlična Ružica Sokić, železničar — Boris Dvornik, njegov prijatelj — Pavle Vujisić in drugi. Tako smo lahko prvič v areni videli celovitejši, polnejši film.

Zatem pa je bil na vrsti prvič film avtonomne pokrajine Kosovo z naslovom KAKO UMRETI (SI TE VDISET) v režiji Miodira Stamenkovića. Toda žal, na sredi projekcije filma se je ulil dež in morali smo, hočeš nočeš, domov. »Naslednji dan bo film Kako umreti na sporedu kot tretji film večera«, je dejal Ivan Hetrih. No, torej bom sedel v Areni do pol dveh zjutraj. Toda, tudi tokrat dež filmu ni prizanesel. Šele tretjič je imel srečo. In film je prav zares odličen. Je vojni, a vojno tretira na malo drugačen način kot vsi ostali vojni filmi. Nekoliko spominja na film Na svoji zemlji. Govori o fantu — partizanu, ki se je zaljubil v hčer domačega kvistlinga. Oče seveda tej zvezi močno nasprotuje, ko pa mladeniča ujamemo in obsodijo na smrt in ko kvistling spozna njegovo junaštvo, reče hčerki: »Prav je, da si ga imela rada. To je človek, ki ve, kako umreti«. Kmalu zatem je fant umrl junaške smrti. Tudi ta film je bil kar dobro sprejet, vsekakor pa je bil bolje pri žiriji, saj je dobil Veliko bronasto Arenno.

Igor Škrlić

(Nadaljevanje prihodnjič)

IV. dan planincev

Četrty dan planincev je letošnje posvečen 50-letnici smrti sekretarja SKOJ Dragoljuba Milovanovića in 30-letnici ustanovitve gorenjskega odreda. Organizator je Planinska zveza Slovenije v sodelovanju z nekaterimi Planinskimi društvi na Gorenjskem in družbenopolitičnimi organizacijami Jesenic, Javornika in Zirovnice.

Osrednja proslava dneva planincev bo v nedeljo 10. septembra v Završnici pod Stolom. S tem v zvezi bodo organizirani pohodi treh smerih:

Prva kolona bo krenila na Javorniškega rovtu in prišla v Završnico mimo Valvasorjevega doma. Organizator tega pohoda bo Planinsko društvo Javornik. Zbirališče udeležencev te smeri bo na Javorniškem rovtu.

Druga smer pohoda bo Draga—Planinica—Završnica. Zbirališče udeležencev tega pohoda bo pri grobišču talca v Dragi pri Begunjah.

Udeleženci tretje smeri bodo prišli v Završnico čez Zelenico. Organizator tega pohoda je Planinsko društvo Tržič, zbirališče pa bo v spodnji postaji žičnice pod Ljubeljem.

Za udeležence teh pohodov je predviden zbor ob 7. uri začetek pohoda bo ob 8. uri prihod na cilj pa je predviden ob 11. uri.

Ker smeri pohoda niso niti dolge, so primerne za masovno udeležbo. Planinska zveza Slovenije je pripravila, naj bi se v pohodu vključili tudi pionirji in starejši planinci.

Prireditveni prostor proslave bo tik nad jezerom Završnici. V stenah nad prireditvenim prostorom bo ob 11. uri demonstracija reševalne službe. Istočasno bo ob 11. in 12. uri orientacijski pohod ekip mladih planincev. Osrednja proslava se bo začela ob 12. uri. V programu bodo sodelovali godba na hala iz Gorij, domače pevski zbor in recitatorji. Govoril bo spomin na Dragoljuba Milovanovića, sekretarja SKOJ.

Predvidoma imel Vladimir Maksimović, predsednik Zveze mladine Jugoslavije, govoril pa bo tudi dr. Miha Točnik, predsednik Planinske zveze Slovenije. Med programom bodo k spominskim obeležju položili vence in cvetje, posebna ekipa pa bo odnesla tudi na grob Dragoljuba Milovanovića v Begunje. Ob tej priložnosti bodo glasili tudi najboljše ekipe orientacijskega pohoda. V poldanskem času bodo dinci pripravili zabavo za udeležence. V zvezi s proslavo 30-letnice ustanovitve Oskarjevega bataljona, se bo 9. septembra ob 10. uri zborili, ki so bili leta 1941 sestavu te partizanske enote v karavli pri Valvasorju. Bodo imeli krajšo spominno svečanost, temu bo sledilo tovariško srečanje.

Kaj bodo gledali v kinu

Kino RADIO

2. in 3. septembra amer. CS barvni film TIGER ZRE LE-
POTICE, v režiji Roger Vad-
dim, v gl. vlogi Roch Hud-
son, ob 17. in 19. uri.

4. in 5. septembra angl. ital.
CS barvni film ROP PO NA-
LOGU BRITANSKE TAJNE
POLICIJE, v režiji Richard
Harrison, v gl. vlogi Adolfo
Celi, ob 19. uri

6. septembra amer. CS
barvni film TIGER ZRE LE-
POTICE, ob 19. uri,

7. in 8. septembra franc.
ital. barvni film KRVOLOC-
NO IN NEŽNO, v gl. vlogi
Haide Politof, ob 19. uri.

9. septembra amer. barvni
film NOMADI S SEVERA,
v režiji Don Haldane, v gl.
vlogi Jean Costu, ob 17. in
19. uri.

Kino PLAVZ

2. in 3. septembra ang. ital.
CS barvni film ROP PO NA-
LOGU BRITANSKE TAJNE
POLICIJE, ob 18. in 20. uri

4. in 5. septembra amer. CS
barvni film TIGER ZRE LE-
POTICE, ob 20. uri

6. in 7. septembra angl.
barvni film DOKTOR V NE-
PRILIKI, ob 20. uri.

8. septembra angl. ital. CS
barvni film ROP PO NA-
LOGU BRITANSKE TAJNE PO-
LICIJE, ob 20. uri.

9. septembra angl. barvni
film HREPENENJE ZA
VAMPIRJE, ob 18. in 20.
uri.

Kino DOVJE-MOJSTRANA

2. septembra amer. barvni
film OKUSI DRACULINOVO
KRI, ob 19. uri.

3. septembra angl. barvni
film POGON ZA PRICO.

9. septembra angl. ital. CS
barvni film ROP PO NA-
LOGU BRITANSKE TAJNE PO-
LICIJE.

Kino KRANJSKA GORA

2. septembra angl. barvni
film POGON ZA PRICO.

3. septembra angl. barvni
film DOKTOR V NEPRILI-
KI.

7. septembra angl. ital. CS
barvni film ROP PO NA-
LOGU BRITANSKE TAJNE PO-
LICIJE.

9. septembra amer. CS
barvni film TIGER ZRE LE-
POTICE.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

2. septembra špan. barvni
film ULICA TUSET, ob 19.
uri.

3. septembra amer. barvni
film OKUSI DRACULINOVO
KRI, ob 19. uri.

7. septembra amer. CS
barvni film TIGER ZRE LE-
POTICE, ob 19. uri.

9. septembra angl. barvni
film DOKTOR V NEPRILI-
KI, ob 19. uri.

ZAHVALA

Sindikalni odbor HVZ je v
soboto, 26. avgusta organizi-
ral piknik v Krmi in nanj po-
vabil tudi upokojene sode-
lavce. V imenu upokojenih
sodelavcev HVZ se sindikal-
nemu odboru zahvaljujemo
za pozornost in prijetno doži-
vetje na pikniku, sodelavcem
v HVZ pa na delovnih mestih
želimo veliko delovnih uspe-
hov. Pričakujemo, da se bo-
mo na takšnih prijetnih pri-
reditvah še srečali.

Upokojenci HVZ

ZAHVALA

Sindikal. odboru upravnih
služb se iskreno zahvaljujem
za denarno pomoč, ki mi je
bila med boleznijo zelo do-
brodošla.

Marija Noč

ZAHVALA

Ob nenadni smrti našega
dragega očeta, brata, svaka
in strica

FRANCA KODRA

se zahvaljujemo vsem sode-
dom, sorodnikom in prijate-
ljem, ki so nam tako nesebič-
no priskočili na pomoč v teh
težkih trenutkih. Najlepša
hvala za darovano cvetje, de-
narno pomoč in številnim
spremljevalcem za spremstvo
na njegovi zadnji poti ter go-
vorniku za poslovilne besede.

Zalujoči: hčerka Zla-
ta in sin Bojan ter
ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dra-
gega moža, očeta, starega oče-
ta, brata in strica

JANEZA KLINARJA

se iskreno zahvaljujemo KO
ZB NOV Planina pod Golico
za pomoč, ter poslovilne be-
sede ob odprtem grobu. Po-
sebno se zahvaljujemo pr. dr.
Brandstetterju, ostalim zdra-
nikom, sestram in vsemu
strehnemu osebju, ki so mu
lajšali bolečine. Hvaležni smo
za ves trud sosedom in svoj-
cem ter lepa hvala daroval-
cem vencev in cvetja in pev-
cem za njihovo požrtvoval-
nost. Prisrčno se zahvaljuje-
mo tudi sindikalnemu odbo-
ru valjarne žice za denarno
pomoč.

Vsem, ki ste ga tako števil-
čno spremili na njegovi zad-
nji poti, prav iskrena hvala.

Zalujoči: žena Angela, si-
novi Ivan in Maks z dru-
žino, Miran, hčerka Anica
z možem in ostalo sorod-
stvo.

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža,
očeta, starega očeta, tasta in
strica

TOMAŽA ŽITNIKA

se najtopleje zahvaljujemo za
vsestransko pomoč družini
Vidmar. Zahvaljujemo se tu-
di družinam inž. Urbar, Vi-
dic, Rožič in Papež.

Prisrčna hvala sindikalne-
mu odboru HVZ, sindikalni
organizaciji Železarne, obratu
RTA, oddelku tehničnih služb
in sosedom za poklonjene
vence.

Zahvaljujemo se pevske-
mu zboru Javornik za žalostinke
in voznikom osebnih vozil.

Vsem, ki ste nam izrekli
sožalje in ga spremili na nje-
govi zadnji poti še enkrat
hvala.

Zalujoči: žena, hčerka z
družino, sin z družino in
ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Sodelavcem konstrukcijske
in mehanične delavnice na
Javorniku, se zahvaljujem za
darilo, ki sem ga prejel ob
upokojitvi. Sodelavcem želim
pa delovnih mestih veliko de-
lovnih uspehov.

Mirko Jurkovič

Komisija za delovna razmerja pri gostinskem podjetju Železar
Jesenice

OBJAVLJA

naslednja prosta delovna mesta v:

OZD samski domovi

1. kurjač 1 oseba
2. vratar 2 osebi

OZD družbena prehrana

3. vodja kuhinje 1 oseba.
4. slaščičar-ka 1 oseba

uprava

5. administrator 1 oseba

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati za razpisno delovno
mesto izpolnjevati še naslednje pogoje:

- pod toč. 1 — PK delavec, osnovna šola, izpit za kurjača
- pod toč. 2 — osnovna šola
- pod toč. 3 — VK kuhar in 3 leta prakse ali KV kuhar in 5 let
prakse
- pod toč. 4 — KV slaščičar ali kuharica in 3 leta prakse
- pod toč. 5 — 2-letna administrativna šola in 2 leti prakse ali
osnovna šola in strojepisni tečaj in 5 let prakse

Prijave na razpis z dokazili o strokovni izobrazbi in potrebni
praksi morajo kandidati dostaviti na naslov:
GP Železar Jesenice

Komisija za delovna razmerja
64270 Jesenice
C. Železarjev 26

Razpis velja do zasedbe delovnih mest. Osební dohodek po
pravilniku o delitvi dohodkov.

Razpis prostih delovnih mest

Svet šole osnovne šole Prežihov Voranc na Jesenicah
razpisuje prosto delovno mesto.

— UČITELJA ZA MATEMATIKO — FIZIKO

za nedoločen čas — PRU ali P

Rok za prijave 15 dni od dneva objave.

V ponedeljek, 4. septembra in v torek, 5. septembra 1972 od
9. do 11. ure in od 16. do 18. ure bo v prostorih GLASBENE
SOLE JESENICE

NAKNADNO VPISOVANJE

za šolsko leto 1972/73

Razdelitev urnika bo za vse učence v petek, 8. septembra ob
10. in ob 16. uri.

Podrobne informacije dobite pri tajništvu glasbene šole,
tel. 81-050.

Ravnateljstvo

ZAMENJAVA STANOVANJA

Hišnik v domu upokojencev na Javorniku, želi zamenjati
stanovanje. V pošteb bi prišel tak, ki nudi v zamenjavo DVO-
SOBNO stanovanje.

Stanovanje v domu ima: dve sobi, kuhinjo, shrambo, stra-
nišče, predstobo, kopalnico ter kletni prostor. Je centralno
ogrevano. Poleg doma je tudi zelenadni vrt.

Zaželeno je, da kdor bi prišel v dom kot hišnik, da bi
obenem opravljal tudi delo v bifeju. Za to delo je posebno
plačan od Društva upokojencev (nagrada).

Točne informacije dobite v pisarni Društva upokojencev na
Javorniku, vsak torek, od 9.—12. ure. Ogled stanovanja je mo-
žen vsak dan. Pogoji so zelo ugodni.

Odbor DU Javornik — Kor. Bela

Razvoj košarke v Jugoslaviji in Sloveniji

Leta 1922 se je vrnila iz študija v inozemstvu skupina beograjskih študentov. Na dvorišču II. moške gimnazije v Beogradu so prvič postavili koše. v Jugoslaviji. Košarka se je nato hitro širila med mladimi v Beogradu, Zagrebu ter med mladino, ki je bila včlanjena v športna društva Sokol. Širila se je izredno naglo. Med temi ekipami so bile odigrane tudi prve tekme. Po letu 1936 pa smo zabeležili ponovno pravo epi-

demijo ustanavljanja košarkarskih klubov.

Prva mednarodna tekma je bila odigrana leta 1938. Izbrana vrsta zagrebških študentov je tega leta gostovala v Rimu, kjer so se pomerili z B reprezentanco Italije. Žal pa rezultat te tekme ni znan, kar pa končno niti ni važno, važno je, da se je košarka v Jugoslaviji močno ukoreninila.

Izrednemu napredku košarke pa smo priča po osvobo-

ditvi. Leta 1945 so na Kalamegdanu zgradili novo igrišče. V tem času se je košarka močno razširila po vseh večjih mestih v Jugoslaviji. V tem času je bilo pri nas registriranih 12 moški in pet ženskih moštev.

Prav tako kot v ostalih jugoslovanskih republikah, je košarka tudi v Sloveniji dosegla pomembno mesto med športi.

Prvi začetki v Sloveniji so bili leta 1939. Tega leta so bile odigrane že prve tekme med šolskima vrstama Narodni dom iz Ljubljane in Sokolom iz Maribora. Košarko so v tem času v Sloveniji igrali že v Murski Soboti in v Celju.

Žal pa je vojna vihra prekinila razvoj košarke, tako, da je košarka ponovno zaživela šele po osvoboditvi. Slovenski študentje DIF v Beogradu so bili glavni nosilci razvojnega dela.

Prva tekma je bila odigrana leta 1946. Februarja tega leta je Miloš Kosec iz Ljubljane organiziral srečanje med I. in IV. gimnazijo v Ljubljani. Zmagali so dijaki I. gimnazije z rezultatom 30:20 (16:6). Že marca pa so isti igralci ustanovili prva košarkarska kluba v Sloveniji. Imenovala sta se Svoboda in Udarnik.

Moštvo Svobode je prvič igralo izven Slovenije na Reki s tamkajšnjim Torpedom. Tekmo so izgubili z rezultatom 91:12 (58:11).

Istega leta pa sta moška in ženska ekipa Svobode že sodelovale na prvem državnem prvenstvu.

(Nadalj. prihodnjič)

IX. letne športne igre železarjev

V soboto, 16. avgusta, se bodo na jeseniških športnih igriščih že devetih srečali slovenski železarji na svojih letnih športnih igrah. Sodelavci vseh treh slovenskih železnarn, združeni v združenem podjetju Slovenske železarne, se bodo pomerili v lahki atletiki, kegljanju na asfaltu (samo ženske), odbojki (samo ženske), nogometu, košarki in streljanju.

Prireditelj IX. letnih športnih iger železarjev je tovarniški odbor osnovne organizacije sindikata železarne Jesenice, vse organizacijske priprave pa so zaupane posebnemu odboru, ki ga vodi Slavan Berlišk. Pri izvedbi pa bodo sodelovali: komisija za športno rekreacijo pri TO OO sindikata, atletski klub, strelsko društvo Matija Verdnik, klub za kegljanje na asfaltu, odbojkarški, nogometni in košarkarski klub.

Organizacijski odbor je konec avgusta izdal prvo številko biltena v kateri predstavlja vse, ki bodo sodelovali pri organizaciji in objavlja razpis in propozicije.

Jesenice : Sava 3 : 5

V okviru praznovanja 60. letnice nogometa na Jesenicah je bila v soboto 26. t. m. odigrana prijateljska nogometna tekma med domačim moštvom in novim članom ZCNL Sava iz Kranja. Zmagali so gostje z rezultatom 5:3. Gole za Jesenice sta dosegla Hozdič 2 in Noč 1. Med tednom pa je na Jesenicah

gostovala enajsterica Triglav iz Kranja, ki se je ponovno uvrstila v SNL.

Jeseniški nogometaši se obenem pripravljajo tudi na novo sezono, ki se bo začela drugo soboto. V prvem kolu gorenjske lige A skupine se bodo Jeseničani srečali v Naklem pri Kranju s tamkajšnjo enajsterico.

K O Š A R K A

ZKK MARIBOR : JESENICE 81:68 (39:31)

Preteklo soboto so ponovno zaživela košarkarska igrišča. Za Jeseničane se je tako pričel gotovo najtežji del republiške lige. Namreč v tako težkem položaju jeseniški košarkarji že dolgo niso bili. Borba za obstanek bo izredno huda, naši pa bi za obstanek morali osvojiti v tem delu prvenstva najmanj 10 točk.

Na svojem prvem gostovanju v jesenskem delu so se pomerili z izvrstno vrsto Ma-

ribora. Pred odhodom so si igralci zastavili za svojo nalogo: čim tesnejši poraz. Svoj načrt so izpolnili, saj so se v prvem delu popolnoma enakovredno upirali razigranim domačinom, medtem ko so v drugem delu nekoliko popustili in tekmo izgubili z rezultatom 81:68.

Koše za Jesenice so dosegli: Bunderla 26, Muharemović 6, Čampa 2, Pirih 16, Vauhnik 14, Šmid 2, Vujačić 2.

JESENICE : BRANIK (Maribor) 84:82

Igrišče Podmežakljo, gledalcev 50.

V eni izmed odločilnih tekem za obstanek v ligi, so jeseniški košarkarji v sredo zvečer v odlični igri predvsem v drugem polčasu premagali goste iz Maribora z rezultatom 84:82 (31:39).

Koše za Jesenice so dosegli: Bunderla 35, Vauhnik 18, Pirih 20, Vujačić 11.

Odgovornost srečanja je našim v prvem delu popolno-

ma zavezala roke. Zoga jim ni in ni hotela v koš. Vendar pa so v drugem polčasu z izredno borbenostjo in požrtvovalnostjo uspeli nadoknaditi razliko iz prvega dela igre.

Že v soboto ob 19.30 pa igrajo Jeseničani zopet doma z ekipo Marlesa. Igralci obljublajo, da bodo tudi v tej tekmi poskušali narediti vse da bi zmagali.

B. r.

JESENICE : JEŽICA (42:55)

Pretekli teden so domačinke nastopile na Jesenicah v prijateljskem srečanju proti ekipi Ježice iz Ljubljane. V borbeni in zanimivi tekmi so

Jeseničanke izgubile srečanje. Koše za Jesenice pa so dosegle: Mira Potočnik 13, Jasna Volarič 14, Alenka Vudrič 11 in Irena Lah 4. bef

ZKK MARIBOR : JESENICE 47:53 (22:22)

Naše košarkarice so v Mariboru uspešno štartale v jesenskem delu. V srečanju, ki je bilo do zadnje minute napeto in dramatično, so naša dekleta uspela zmagati.

V prvem delu srečanja sta se obe ekipi menjali v vodstvu, izredno pa je zadevala od daleč razporejena Alenka Vudrič. Ob odmoru je bil rezultat neodločen.

V drugem delu je našim uspelo povedi za osem točk, nato pa so naglo popustile in

Mariborčanke so eno minuto pred koncem zmanjšale razliko na eno točko. Vendar pa so naša dekleta na koncu le zasluženo zmagale.

V ekipi se je odlikovala z meti od daleč Alenka Vudrič in Irena Lah, v obrambi je zadovoljila Mira Potočnik, slabše pa je zadevala od daleč Jasna Volarič.

Koše so dosegle: Mira Potočnik 11, Alenka Vudrič 19, Jasna Volarič 12, Majda Papler 5 in Irena Lah 6. bef

BALINANJE

V nedeljo, 27. avgusta je bil v Radovljici velik mednarodni turnir v balinanju za pokal Gorenjske. Sodelovalo je 12 ekip iz Hrvaške, Italije in Slovenije. Zmagala je ekipa Šiške — Ljubljana pred ekipo Reke, Rožne doline — Ljubljana in Lescami. Jeseniška ekipa, ki je bila tokrat zelo pomlajena, je zasedla skromno dvanajsto mesto oziroma zadnje. Za ekipo so nastopili Vudrič, Smolič, Uran in Dominšček.

Strokovna komisija pri BK Jesenice bo morala v bodoče na tako kvalitetne turnirje, kot je bil radovljiški, pošiljati bolj rutinirane in močnejše igralce. Prav je, da se v tekmovanju vključujejo tudi mladi, da si razvijejo tekmovalne izkušnje in pridobijo rutino, vendar pa je za take stvari treba izbrati šibkejša turnirje. Znano je, da se v Bazi že več let zbirajo mladi, perspektivni igralci, katerim pa strokovna komisija in odbor balinarskega kluba doslej še nista omogočila sodelovanje na kakršnemkoli mladinskem turnirju, ali na prijateljski, ali prvenstvenih tekmovanjih v okviru republike ali države. C. K.

SREČANJE V SPOMIN NA VELIKO TRAGEDIJO V NASIH GORAH

V soboto, 26. avgusta, je bilo pod martuljkovimi velikani spominsko srečanje ob 30-letnici velike planinske tragedije, ki se je pripetila 16. 8. 1942 v severni steni Rigljice. Smrtno sta se ponesrečila mlada alpinista Jože Vodišek in Franc Kovač, medtem ko je bil Tone Tomazin hudo poškodovan. Pri reševanju le-teh pa sta se smrtno ponesrečila tudi reševalca Miran Marn in Franc Taler.

Tone Tomazin, ki je tako komaj ostal pri življenju in vedno pravi, da se je pred 30 leti pravzaprav drugič rodil, je na ta dan organiziral tovariško srečanje in nanj povabil vse še žive gorske reševalce, ki so takrat sodelovali pri reševanju. Srečanja so se udeležili Gregor Klančnik, Janez Brojan, Maks Medja, Karel Korenini, Ciril Praček, Stane Koblar, Franc Pesjak, Janez Krušič, Alojz Tratnik, Tomaž Ravnik, Andrej More, Janez Gorjanc in Jaka Čop. Tone Tomazin se je vsem še enkrat zahvalil za požrtvovalno reševanje, spomin na mrtve pa so počastili z enominutnim molkom. Vsem reševalcem je v zahvalo podaril umetniške slike z motivi z gora, ki jih je sam naslikal v oljni tehniki na platno. Ob tej priliki je Janez Krušič v imenu Planinske zveze Slovenije Tonetu Tomazinu izročil bronasti častni znak Planinske zveze Slovenije. Sledil je piknik, ki ga je pripravil Tone Tomazin za vse navzoče, ob katerem so obujali spomine na žalosten dogodek pred 30 leti in na številna lepa in vesela doživetja v naših slikovitih gorah. — B